

Miljö- och energidepartementet
Energienheten

Remissmöte Energimyndighetens delrapportering av uppdrag om utredning av vissa genomförandefrågor i det omarbetade förnybartdirektivet

Energimyndigheten fick i maj 2019 i uppdrag att analysera vissa frågor gällande genomförandet i det omarbetade förnybartdirektivet som trädde i kraft december 2018. Energimyndigheten inkom med första delrapporteringen till regeringskansliet den 13 september.

Den 3 oktober kl 13.30 -15.30 välkomnar vi er till Centralposthuset, Mäster Samuelsgatan 70, för remissmöte gällande Energimyndighetens delrapportering av uppdrag om utredning av vissa genomförandefrågor i det omarbetade förnybartdirektivet. Rapporten bifogas med inbjudan.

Energimyndigheten kommer vid mötet att presentera sina slutsatser i denna första delrapportering av uppdraget. Därefter kommer det att finnas möjlighet att ställa frågor och att framföra synpunkter kring Energimyndighetens slutsatser.

Vi ber att få in de synpunkter som framförs vid remissmötet och eventuella ytterligare synpunkter skriftligt senast den 10 oktober. Synpunkterna skickas till i.remissvar@regeringskansliet.se med kopia till i.e.remissvar@regeringskansliet.se Ange diarienummer I2019/02420/E samt organisation som är avsändare i ämnesrubriken. Märk även dokumentet med organisationens namn.

Anmälan om deltagande (1 per organisation) görs till eva.centeno-lopez@regeringskansliet.se , tfn 08-405 26 65, senast 27 september.

Varmt välkomna!

Magnus Blümer
Enhetschef

Dagordning

13.15 -13.30

Kaffe och samling i lokalen

13.30-13.35

Välkomna och kort inledning

13.35-14.20

Energimyndigheten redogör för sina slutsatser kring punkt 1 i uppdraget, ursprungsgarantier

Tid för synpunkter

14.20-14.50

Energimyndigheten redogör för sina slutsatser kring punkt 3 i uppdraget, nationell databas

Tid för synpunkter

14.50-15.15

Energimyndigheten redogör för sina slutsatser kring punkt 4 i uppdraget, administrativa förfaranden, regler och normer

Tid för synpunkter

15.15-15.30

Energimyndigheten redogör för sina slutsatser kring punkt 5 i uppdraget, information och utbildning

Tid för synpunkter

Utredning av vissa genomförandefrågor i det det omarbetade förnybartdirektivet

Innehåll

1.	Inledning	4
1.1.	Bakgrund.....	4
1.2.	Uppdraget från regeringen till Energimyndigheten	4
1.3.	Sammanfattning av energimyndighetens bedömningar	5
2.	Utökade krav på att utfärda ursprungsgarantier	7
2.1.	Uppdraget från regeringen	7
2.2.	Bakgrund.....	7
2.3.	Befintliga system för ursprungsgarantier för el	8
2.4.	Förändringar gällande ursprungsgarantier för el.....	9
2.5.	Ursprungsgarantier för gas.....	11
2.6.	Ursprungsgarantier för värme/kyla	13
2.7.	Samordningsvinster.....	15
2.8.	Bestämmelserna om giltighetstid i artikel 19.3.....	16
2.9.	Ursprungsgarantier för icke-förnybar energi	17
2.10.	Personal och resurser	17
3.	Inrättande av en nationell databas	18
3.1.	Uppdraget från regeringen	18
3.2.	Bakgrund.....	18
3.3.	Befintlig datahantering.....	18
3.4.	Berörda aktörer	19
3.5.	Vad ska rapporteras.....	20
3.6.	Behovsanalys	23
3.7.	Vad kan en nationell databas bidra med?.....	24
3.8.	Krav vid inrättande av en databas	25
3.9.	Personal och resurser	25
3.10.	Samordningsvinster.....	25
3.11.	Förändring av regelverk.....	26
3.12.	Energimyndighetens bedömning	26
4.	Administrativa förfaranden, regler och normer enligt artikel 15	28
4.1.	Uppdraget från regeringen	28

4.2.	Ändringar i direktivet och bedömningar	28
5.	Information och utbildning enligt artikel 18	45
5.1.	Uppdraget från regeringen	45
5.2.	Ändringar i direktivet och bedömningar	45

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Det omarbetade förnybartdirektivet (RED II) har som mål att öka andelen förnybart i energimixen till 32 procent till 2030. Direktivet trädde ikraft i december 2018 och ska vara implementerat i juni 2021. Regeringen har gett i uppdrag till Energimyndigheten, Naturvårdsverket och Energimarknadsinspektionen att genomföra utredningar av hur flera av de reviderade, alternativt nya, artiklarna kan genomföras på ett effektivt sätt.

1.2. Uppdraget från regeringen till Energimyndigheten

Regeringen uppdrar åt Statens energimyndighet (Energimyndigheten) att med anledning av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (det omarbetade förnybartdirektivet) utreda om

1. direktivets utökade krav på att utfärda ursprungsgarantier för produktion av energi från förnybara energikällor ska tas om hand inom det befintliga systemet för utfärdande av ursprungsgarantier för el eller om det finns skäl att ta fram särskilda system för vissa energislag, exempelvis förnybar gas, samt om det är lämpligt att utfärda ursprungsgarantier även för produktion av icke-förnybar energi. Enligt överenskommelse med regeringskansliet ska det även utredas om förändringarna i artikel 19.2 och 19.3 innebär förändrade krav, vilka dessa är och om dessa kräver ytterligare utredning,
2. kontrollen avseende hållbarhetskriterier och kriterier för minskade växthusgasutsläpp enligt artikel 30 i direktivet ska tas om hand inom det befintliga systemet för hållbarhetskriterier eller om det finns skäl att ta fram särskilda system för vissa typer av energislag, biobränslen, etc.,
3. Sverige ska inrätta en nationell databas som är kopplad till den unionsdatabas för att spåra flytande och gasformiga drivmedel som avses i artikel 28.2 i direktivet och om det finns samordningsvinster med nuvarande system för utfärdande av ursprungsgarantier och hantering av hållbarhetskriterier vid inrättandet av en sådan databas,
4. det behövs åtgärder för att genomföra artikel 15 i direktivet om administrativa förfaranden, regler och normer, samt
5. det behövs åtgärder för att genomföra artikel 18 i direktivet om information och utbildning.

Om förslaget innebär regeländringar ska konsekvenserna av dessa analyseras.

Energimyndigheten ska redovisa punkterna 1, 3, 4 och 5 i uppdraget till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) senast den 15 september 2019. Energimyndigheten ska redovisa punkt 2 i uppdraget till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) senast den 6 december 2019. Energimyndigheten ska i fråga om punkt 4 i uppdraget samarbeta med Boverket i de delar som berör Boverkets verksamhet. Arbetet med genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/844 av den 30 maj 2018 om ändring av direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda och av direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet ska beaktas i arbetet med denna punkt.

1.3. Sammanfattning av energimyndighetens bedömningar

Energimyndigheten har utrett punkt 1, 3, 4 och 5 i enlighet uppdraget ovan. Energimyndigheten har samarbetat med Boverket i utredningen av punkt 4.

För punkt 1 om ursprungsgarantier konstaterar Energimyndigheten att ursprungsgarantier för de olika energislagen administrativt har stora likheter.

En gemensam inloggnings- och ansökningsportal kan förenkla för aktörerna i de fall de har produktion av både el och gas eller värme/kyla. Likaså kan ett gemensamt system vara en fördel för Energimyndighetens administration. Energimyndigheten rekommenderar att utgångspunkten i det fortsatta arbetet bör vara att ursprungsgarantier för el, gas och värme/kyla i så stor utsträckning som möjligt hanteras i ett gemensamt system. Det är även en fördel om handläggargstöd, kontoföring och intressentportal kan konstrueras så att de enkelt och automatiserat kan kommunicera med varandra och med externa system som ligger hos exempelvis Naturvårdsverket, Skatteverket eller Association of Issuing Bodies (AIB). Detta är till fördel för såväl marknadens aktörer som för inblandade myndigheter.

Energimyndigheten bedömer att en förstudie först behöver genomföras för att i detalj undersöka hur IT-systemen ska utformas. En förstudie behövs också för att fastställa detaljerna kring införandet av ursprungsgarantier för gas men i synnerhet för värme.

För punkt 3 om en nationell databas så bedömer Energimyndigheten att Sverige bör inrätta en nationell databas som är sammankopplad till den unionsdatabas som Kommissionen kommer att utveckla. Den nationella databasen bör samordnas med det nuvarande systemet för hållbarhetskriterier. Energimyndigheten bedömer att en förstudie först behöver göras för att avgöra om och i vilken omfattning en nationell databas kan kopplas till systemet med ursprungsgarantier.

För punkt 4 om administrativa förfaranden, regler och normer bedömer Energimyndigheten och Boverket att Sverige till stor del redan idag uppfyller direktivet, men att det i vissa fall kan krävas ytterligare utredning av hur direktivet ska uppfyllas. Det kan även krävas vissa förtydliganden i uppdrag och information till aktörer.

För punkt 5 om information och utbildning bedömer Energimyndigheten att ändringarna inte bör medföra några nya, tvingande åtgärder, men att förtydliganden i uppdrag och information till aktörer skulle kunna öka måluppfyllelsen.

2. Utökade krav på att utfärda ursprungsgarantier

2.1. Uppdraget från regeringen

Energimyndigheten har fått i uppdrag att utreda om direktivets utökade krav på att utfärda ursprungsgarantier för produktion av energi från förnybara energikällor ska tas om hand inom det befintliga systemet för utfärdande av ursprungsgarantier för el eller om det finns skäl att ta fram särskilda system för vissa energislag, exempelvis förnybar gas, samt om det är lämpligt att utfärda ursprungsgarantier även för produktion av icke-förnybar energi. Enligt överenskommelse med regeringskansliet ska det även utredas om förändringarna i artikel 19.2 och 19.3 innebär förändrade krav, vilka dessa är och om dessa kräver ytterligare utredning.

Energimyndigheten har utgått från att ”systemet för utfärdande av ursprungsgarantier för el” innefattar såväl IT-stöd som det legala ramverket och personal- och resursförsörjning.

2.2. Bakgrund

I artikel 19 i det omarbetade förnybartdirektivet ställs krav på att medlemsstaterna ska säkerställa att ursprungsgarantier utfärdas på begäran av producenter av energi från förnybara energikällor. Detta är en utvidgning då det i det tidigare direktivet endast ställdes krav på att ursprungsgarantier utfärdades på begäran av producenter av *el* från förnybara energikällor. Det utökade kravet innebär att ursprungsgarantier ska kunna utfärdas för alla de energislag som i direktivet definieras som energi från förnybara energikällor även när de används i andra syften än att producera el, dvs. för att producera värme, kyla eller gas.

En förändring är också att medlemsstaterna ska säkerställa att de krav som införs är förenliga med standarden SS-EN 16325 (artikel 19.6). Det innebär bland annat att ursprungsgarantier för el inte kan utfärdas för bruttoproduktion som är fallet i Sverige idag. Standarden SS-EN 16325 omfattar idag endast el men är förberedd för att utökas till att omfatta andra energislag. När och om standarden utökas kommer kraven i den även att gälla ursprungsgarantier för andra energislag.

Artikel 19.2 anger att medlemsstater kan besluta att inte utfärda ursprungsgarantier till en producent som erhåller ekonomiskt stöd från ett stödssystem. Alternativt kan medlemsstater säkerställa att ursprungsgarantiens marknadsvärde beaktas på lämpligt sätt i det relevanta stödssystemet. Ursprungsgarantierna kan också utfärdas till en leverantör eller konsument istället för producenten. Det är också tillåtet att utfärda ursprungsgarantierna till producenten och omedelbart annullera dem. Artikel 19.2 anger också att utfärdandet får förutsätta en lägsta kapacitetsgräns.

Artikel 19.3 och 19.4 handlar om ursprungsgarantiernas giltighetstid. Ursprungsgarantier ska gälla i tolv månader från produktionen, vilket idag tillämpas i Sverige. Nytt är att medlemsstaterna ska säkerställa att alla ursprungsgarantier som inte har annullerats upphör att gälla 18 månader efter produktionen. Medlemsstaterna ska också säkerställa att energiföretag annullerar ursprungsgarantier senast sex månader efter att en ursprungsgaranti har upphört att gälla.

Utöver det finns mindre ändringar som inte kommer att orsaka några större förändringar för Sveriges del.

2.3. Befintliga system för ursprungsgarantier för el

Befintlig lagstiftning för ursprungsgarantier för el

De regler som idag styr utfärdandet, hanteringen och annulleringen av ursprungsgarantier finns i

- Lag (SFS 2010:601) om ursprungsgarantier för el,
- Förordning (SFS 2010:853) om ursprungsgarantier för el och
- Föreskrift och allmänna råd (STEMFS 2017:2) om ursprungsgarantier för el.

Internationella ursprungsgarantier (EECS)

European Energy Certificate System (EECS) är en standard som används för att överföra ursprungsgarantier mellan länder. I Sverige är det möjligt att erhålla antingen ursprungsgarantier som uppfyller EECS eller sådana som inte gör det. Så kallade EECS-ursprungsgarantier (EECS-ursprungsgarantier) kan exporteras och importeras mellan andra länder som är medlemmar i Association of Issuing Bodies (AIB). I dagsläget är 16 EU-medlemsstater samt Norge, Island och Schweiz anslutna till EECS-standarden.

Energimyndigheten är sedan juni 2017 medlem i AIB. AIB är en sammanslutning av de europeiska myndigheter och företag som har rollen som kontoförande myndigheter för ursprungsgarantier för el. AIB är den organisation som ansvarar för EECS-standarden och fastställer kraven i standarden. Överföringen av EECS-ursprungsgarantier sker genom en central datahubb i organisationens regi.

De regler som gäller för EECS-ursprungsgarantier skiljer sig delvis från lagstiftningen för nationella ursprungsgarantier och hittas i domänprotokollet för Sverige (EECS Electricity Domain Protocol for Sweden).

Befintliga IT-system för ursprungsgarantier för el

Elcertifikat och ursprungsgarantier hanteras idag i två olika IT-system, ett för handläggning av ansökningar om rätt till tilldelning av ursprungsgarantier och ett

för utfärdande och kontoföring av ursprungsgarantier. Skälet till att handläggningen och kontoföringen återfinns i två olika system är att myndighetsutövningen av elcertifikat och tidigare var uppdelad på Energimyndigheten och Svenska Kraftnät. Idag finns egentligen inget skäl att ha två separata system eftersom Energimyndigheten både är tillsynsmyndighet och kontoförande myndighet.

Kontoföringssystemet är ett relativt gammalt IT-system som bygger på en SharePoint-version för vilken det inte kommer att finnas någon support efter 2021. Energimyndighetens nuvarande avtal med leverantören om kontoföringssystemet går ut i mars 2021, alltså strax innan implementeringen av RED II ska vara klar. Dock finns i det befintliga avtalet en möjlighet till förlängning till 2023 och leverantören har meddelat att den kan lyfta över systemet i en ny plattform när den gamla SharePoint-versionen föråldras. I och med att avtalet går ut 2021/2023 har Energimyndigheten påbörjat en utredning om behovet av ett framtida kontoföringssystem. Även handläggarsstödet (infört 2012) kommer behöva ersättas med något annat så småningom.

2.4. Förändringar gällande ursprungsgarantier för el

Hänvisning till standard och konsekvenser för mätning av energi

Enligt artikel 19 i RED II ska alla ursprungsgarantier som utfärdas vara förenliga med standarden SS-EN 16325. Bland annat innebär det att ursprungsgarantier för el inte kan utfärdas för bruttoproduktion, som är fallet i Sverige idag.

Diskrepansen i lagstiftning är anledningen till att ursprungsgarantier från Sverige nu har blockerats av domänen Flandern. I samband med revisionen av lagstiftningen om ursprungsgarantier bör därför en bedömning göras om det är lämpligt att ersätta dagens regler om brutto- och nettomätning med en generell bestämmelse om att alla ursprungsgarantier för el ska utfärdas baserat på produktion mätt i anslutningspunkt till ett koncessionspliktigt nät (nätnetto¹). Detta förfarande används idag av flera medlemsstater. Om möjligheten att få ursprungsgarantier för produktion i IKN² tas bort, kommer det antingen att krävas dubbla mätserier eller korrektionsfaktor för alla anläggningar i IKN som erhåller både elcertifikat och ursprungsgarantier (idag ca 6000 stycken). Korrektionsfaktorn ska vara förenlig med kraven i CEN-standarderna och EECS-reglerna. Detta ger möjlighet att göra alla ursprungsgarantier överförbara till andra länder, det vill säga avskaffa de nationella ursprungsgarantierna. Det skulle

¹ Nätnetto är den produktion som kan uppmätas i anslutningspunkten till ett koncessionspliktigt nät. Detta skiljer sig från begreppet "netto" som kan beskrivas som den el som produceras i en anläggning efter att el till hjälpkraft och kringutrustning som behövs för elproduktionen dragits av. Beroende på hur anläggningen är konstruerad kan nettoproduktion och nätnettoproduktion vara identiska.

² Icke Koncessionspliktigt Nät

dock kräva några ytterligare justeringar av regelverket, till exempel omprövning vart femte år.

CEN/CENELEC kommer att ges ett mycket stort inflytande över bestämmelserna på ursprungsgaranti-området då EN 16325-standardens regler ska implementeras av alla medlemsstater. Standarden kan komma att ändras en eller flera gånger under de kommande åren, vilket betyder att Energimyndigheten kan behöva göra ändringar i sina föreskrifter och/eller hemställa om ändring i lag och förordning. För att undvika att intressenter och myndigheter drabbas av oönskade konsekvenser till följd av förändringar i standarden är det viktigt att Energimyndigheten deltar i arbetet i den tekniska kommittén som har ansvar för detta (TK 558).

Undantag för mikroproducenter som erhåller stöd

Artikel 1 förbjuder inte utfärdande av ursprungsgarantier till energiproducenter som erhåller stöd men säger att medlemsstaterna ska beakta ursprungsgarantiernas värde vid dimensioneringen av stödet, alternativt inte utfärda ursprungsgarantier till anläggningar som fått stöd. Det är alltså möjligt för medlemsstaterna att bestämma om ursprungsgarantierna ska utfärdas till mikroproducenter som erhåller stöd.

Solelproducenter erhåller stöd i form av investeringsstöd och elcertifikat. Privatpersoner kan välja ROT-avdrag istället för investeringsstödet. Små producenter har även undantag för energiskatt (upp till 255 kW) och kan göra skatteavdrag för levererad el till nätet (upp till 68 kW). Om anläggningen har en installerad effekt under 43,5 kW får inte nätägaren ta betalt för ett inmatningsabonnemang, eller för att byta elmätaren, om innehavaren till anläggningen är en nettokonsument på årsbasis³. Anläggningar mindre än 43,5 kW erhåller alltså mest stöd. Att dessa anläggningar tilldelas ursprungsgarantier ger innehavaren ytterligare en möjlig inkomstkälla, om än liten.

Anläggningar med en installerad effekt under 43,5 kW är många till antalet (omkring 11 000)⁴ men har låg produktion och ägs oftast av privatpersoner. Den administrativa belastningen på de sökande är hög i förhållande till intäkterna, som kan uppgå till några tiotal kronor per år för en typisk villataksanläggning. Ursprungsgarantier för dessa anläggningar riskerar dessutom att föra med sig stora kostnader för handläggning av ansökningar och löpande administration vid byte av innehavare med mera.

³ Ellagen 4 kap. 10§

⁴ Normalårsproduktion totalt för dessa är 144 GWh.

Total normalårsproduktion för alla solanläggningar med UG är 252 GWh.

2018 utfärdades ca 120 GWh elcertifikat till sol, beräknad årsproduktion för dessa var 250 GWh.

Tabell 1 Befintliga styrmedel för olika elproducentkategorier.

	<=43,5 kW	<=68 kW	<=255 kW	>255 kW
Elcertifikat	X	X	X	X
Investeringsstöd	X	X	X	X
Undantag för energiskatt	X	X	X	
Skatteavdrag för elleverans till nät	X	X		
Kostnadsfri mätning och rapportering	X			
Ursprungsgarantier	X	X	X	X

Att modifiera storleken på stödet för solceller för att beakta värdet av tilldelade ursprungsgarantier kan inte anses vara en framkomlig väg rent administrativt. Istället rekommenderar Energimyndigheten en kapacitetsgräns för ursprungsgarantier för el på 43,5 kW.

2.5. Ursprungsgarantier för gas

Det omarbetade direktivet innebär att ursprungsgarantier ska kunna utfärdas för produktion av gas från förnybara energikällor, som till exempel biogas och vätgas.

Den svenska biogasmarknaden

I Sverige finns ca 275 anläggningar som producerar biogas som används mestadels till fordonsgas och värmeproduktion.⁵ Sverige har, till skillnad från övriga EU, en begränsad nätinfrastuktur och en stor offgrid-marknad för biogas. Swedegas är det företag som är systembalansansvarig för det svenska stamgasnätet som sträcker sig från Dragör i Danmark till Stenungssund. Till stamnätet levereras naturgas från Danmark och det finns även biogasproducenter som är anslutna och matar in biogas till nätet i Sverige och i Danmark.

Branschens synpunkter

Ursprungsgarantier för gas har länge efterfrågats av gasbranschen genom branschorganisationen Energigas Sverige. Anledningen till att ursprungsgarantier för gas efterfrågas, är framförallt att undanröja hinder för handel och användning av biogas. Det stora problemet som identifieras av branschen är att biogas måste tillföras rent fysiskt för att utsläppsfaktor noll ska kunna användas. Transport av biogasen via ett gasnät berättigar inte till detta enligt regelverket för EU-ETS.

⁵ Källa: Energigas Sverige, Energigas.se

Alla kunder i ett gasnät i Sverige kan idag välja att köpa biogas genom gröngasprincipen. Gröngasprincipen har utvecklats för att ge möjlighet till handel av biogas mellan gasnät i Sverige eftersom infrastrukturen inte är utbyggd på samma sätt som i många andra europeiska länder. Principen går ut på att skattebefrielsen och hållbarhetsegenskaperna följer biogasen via avtal, och inte via dess fysiska väg. Principen gäller också när gasnäten inte sitter ihop fysiskt. Ett företag kan föra in biogas på ett nät någonstans i Sverige och sälja den till en kund som tar ut den på ett annat gasnät i Sverige, så länge det finns ett avtal mellan dem. Gröngasprincipen har möjliggjort en ökad biogasmarknad i Sverige. Gröngasprincipen accepteras dock inte inom EU ETS och överföring av hållbarhetsegenskaper till andra länder via gasnät är inte möjligt. Därför uttrycker gasbranschen också ett önskemål om att samordna hanteringen av ursprungsgarantier och hållbarhetsegenskaperna. I flera andra EU-länder finns redan nationella biogasregister (bl.a. Tyskland, Danmark, Finland, Nederländerna och Frankrike). Det finns ett samarbete (ERGaR) för att skapa ett nätverk mellan nationella biogasregister för att möjliggöra gränsöverskridande handel med ursprungsgarantier och överföring av hållbarhetskriterier.

Ett förslag som tagits upp av Energigas Sverige är att ursprungsgarantin också ska bära vissa hållbarhetsdata som kan användas av antingen den rapporteringsskyldige eller av slutanvändaren i olika syften. Gasbranschen har även en önskan om en gemensam ingång till sammankopplade eller gemensamma system för att underlätta och minska antalet kontaktytor för leverantörerna.

Biogasproducenter som erhåller stöd

Det finns inget löpande produktionsstöd som ges till biogasanläggningar. Det fanns ett tillfälligt driftsstöd⁶ under 2018, men alla pengar i det projektet har betalats ut av Jordbruksverket. Däremot finns det ett stöd till biogas som produceras från gödsel, kallat gödselgasstödet, som löper fram till 2023. Det administreras också av Jordbruksverket och riktar sig till småskalig produktion av fordonsgas och gas för produktion av el, värme eller kyla med gödsel som råvara. Endast producenter som ingår i projektet kan tilldelas stödet, och det betalas ut per producerad Nm³. Eftersom de stöd som finns är av tillfällig karaktär finner Energimyndigheten det inte befogat att begränsa tilldelning av ursprungsgarantier på grund av detta.

⁶ Förslag finns på att tillföra ytterligare medel till det tillfälliga driftsstödet i budgetpropositionen för 2020.

Krav för införandet av ursprungsgarantier för gas

För införandet av ursprungsgarantier för gas behöver Energimyndigheten göra en förstudie för att i detalj undersöka hur systemet skulle kunna utformas avseende följande:

- Mätning och rapportering av mätvärden är mer komplext än för el. Utfärdandet av ursprungsgarantier för el sker baserat på produktion (hela MWh) medan mätningen av gas i regel sker i volym (Nm³) eller massa (kg), vilket kan kräva att även andra uppgifter om gasens egenskaper behöver hämtas in. Energimyndigheten kommer att behöva utforma reglerna för rapportering av mätvärden för gas-ursprungsgarantier. I första hand bör reglerna utformas på samma sätt som i andra medlemsstater, men det är inte säkert att det går eller är lämpligt att göra.
- Användarna kan vara anslutna till ett gasnät men behöver inte vara det. Sverige har, till skillnad från övriga EU, en begränsad nätinfrastuktur och en stor offgrid-marknad som systemet behöver ta hänsyn till. Det kan krävas olika regler för produktionsanläggningar anslutna till ett gasnät och sådana som står för sig själv.
- Definitioner av var och hur produktion och användning sker måste tas fram, helst i samarbete med andra medlemsstater eller sammanslutningar av medlemsstater (AIB⁷, Ergar⁸) för att undvika olika standarder på nationsnivå. Systemgränsen måste definieras så att det är klart och tydligt för alla inblandade när en ursprungsgaranti tilldelas och när den ska annulleras.

2.6. Ursprungsgarantier för värme/kyla

Det omarbetade direktivet innebär att ursprungsgarantier ska kunna utfärdas för produktion av värme och kyla från förnybara energikällor.

Produktion av värme och kyla i Sverige

Det finns över femhundra lokala fjärrvärmenät i Sverige med en eller flera värmeproducenter. Sverige är ett av få länder i Europa där fjärrvärmen är utbyggd i större skala. Därutöver finns flera små värmenät som producerar processvärme till industrin och dessutom enskilda system för uppvärmning, till exempel flispannor i lantbruket. År 2018 fanns 36 företag som levererade fjärrkyla.⁹ Liksom för värme finns också små enskilda producenter av kyla.

⁷ Association of Issuing Bodies, driver idag hubben för handel av UG-el mellan medlemsstater.

⁸ ErGaR The European Renewable Gas Registry

⁹ Källa: Energiföretagen.se

Branschens synpunkter

Åsikter från branschorganisationen Energiföretagen Sverige har inhämtats både per mejl och vid ett möte med företrädare för denna.

Enligt branschen så finns det idag ingen handel av fjärrvärme mellan olika nät och därmed ingen risk för dubbelräkning av förnybar värme eller kyla. För fjärrvärme används ett miljövärderingssystem som har tagits fram i samarbete mellan Energiföretagen och Värmemarknadskommittén¹⁰. Genom miljövärderingssystemet får fjärrvärmekunderna vetskap om miljöpåverkan från deras uppvärmning. Miljövärderingssystemet omfattar aspekterna resurseffektivitet, klimat och andel fossila bränslen. Klimatpåverkan omfattar all koldioxid som släpps ut under hela produktionskedjan, från produktion av bränslet till förbränningen.

Utifrån den dialog Energimyndigheten haft är det vår slutsats att branschen inte är intresserad av ett system med ursprungsgarantier för värme/kyla. Man är till och med uttalat emot ett system med ursprungsgarantier då det finns farhågor om att ett ursprungsgaranti-system kan minska förtroendet för ursprunget av värme om ursprungsgarantier för värme görs handlingsbara mellan nät. Tilläggas bör dock att dessa åsikter enbart kommer från Energiföretagen Sverige, och inte några andra representanter för branschen.

Ursprungsgarantier för värme skulle emellertid kunna efterfrågas från kundsidan, till exempel av företag som vill använda 100 % förnybar värme för att kunna uppfylla någon frivillig miljömärkning.

Värmeproducenter som erhåller stöd

Enligt regeringens PM *Höjd energiskatt och koldioxidskatt på bränslen vid viss användning samt höjd skatt på kemikalier i viss elektronik (Fi2019/00431/S2)* utgör koldioxidskattelättnader statligt stöd.

Skattelättnaden uppgår sedan den 1 augusti 2019 till 9 procent för både kraftvärmeproduktion och ren värmeproduktion för fjärrvärme för anläggningar inom EU-ETS¹¹. I Sverige är i princip alla fjärrvärmeanläggningar med i EU-ETS.

Det finns skäl att inte utfärda ursprungsgarantier för värme till producenter som erhåller koldioxidskattelättnader. Direktivet öppnar för medlemsstaterna att inte

¹⁰ Värmemarknadskommittén består av representanter från Fastighetsägarna, HSB, Hyresgästföreningen, Riksbyggen, SABO och Energiföretagen Sverige

¹¹ Kraftvärmens hade, före den 1 augusti 2019, CO₂-skattelättnader på 89 procent.

utfärda ursprungsgarantier till producenter som erhåller stöd. Det är dessutom möjligt att införa en generell kapacitetsgräns.

Krav för införandet av ursprungsgarantier för värme/kyla

För införandet av ursprungsgarantier för värme/kyla behöver Energimyndigheten göra en förstudie, för att i detalj undersöka hur systemet skulle kunna utformas. Bland annat kommer införandet av ursprungsgarantier för värme innebära att en residualmix¹² måste beräknas och reglering av mätning och rapportering av producerad värme måste införas. Dessutom behöver det utredas om Sverige bör införa ett ursprungsgarantisystem för värme, givet att det redan finns mekanismer på plats som hanterar spårning och märkning, tveksamheten från branschaktörerna, den stora administrativa bördan på intressenter och ansvarig myndighet samt förekomsten av ekonomiskt stöd.

2.7. Samordningsvinster

Förändring av lagar och regler

För att implementera RED II kan man antingen ta fram en ny lag, förordning och föreskrift för varje energislag, det vill säga en för el, en för gas och så vidare, eller utöka befintlig lag, förordning och föreskrift så att de omfattar alla energislag. Det finns samordningsvinster med att alla regler finns i en lag, även om det innebär att den blir avsevärt mer omfattande än idag. Dessutom går det att göra mer generella skrivningar i en gemensam lag, vilket skulle underlätta införandet av fler energislag i framtiden.

Energimyndigheten rekommenderar att lagstiftningen för alla typer av ursprungsgarantier återfinns i en lag, en förordning och en föreskrift.

IT-system för ursprungsgarantier

Kraven på att utfärda ursprungsgarantier för el, gas och värme ställs alla i samma direktiv. Ursprungsgarantier för olika energislag är lika varandra i den mening att den grundläggande informationen som ska finnas på dem till stor del är densamma. För ansökan bör ett gemensamt ansökningsformulär kunna användas. En gemensam inloggnings- och ansökningsportal kan förenkla för aktörerna i de fall de har produktion av både el och gas eller värme/kyla. Likaså kan ett gemensamt system vara en fördel för Energimyndighetens administration.

Om man vill annullera biogas-ursprungsgarantier för att producera förnybar el, så är en koppling mellan IT-systemen också en fördel, till exempel för gaseldade kraftvärmeverk.

¹² Residualmix är den energimix som de kunder som inte väljer ett produktionsspecificerat avtal får.

Det är vore också en fördel om handläggartöd, kontoföring och intressentportal kan konstrueras så att de enkelt och automatiserat kan kommunicera med varandra internt och med externa system som ligger hos exempelvis Naturvårdsverket, Skatteverket eller AIB. Detta vore till fördel för såväl marknadens aktörer som för inblandade myndigheter.

Energimyndigheten rekommenderar att utgångspunkten i det fortsatta arbetet bör vara att ursprungsgarantier för el, gas och värme/kyla i så stor utsträckning som möjligt hanteras i ett gemensamt system.

Bedömning av lämplig IT-lösning

Energimyndighetens preliminära bedömning är att en sammanhållen IT-lösning vid Energimyndigheten är att föredra. Under en övergångsperiod kan funktionalitet för ursprungsgarantier för gas köpas in. Observera att det i slutändan är en kostnadsfråga och att noggrannare kostnadsberäkningar kan ge en annan bild.

Överföring till andra länder

Artikel 19.9 anger att medlemsstater ska erkänna de ursprungsgarantier som utfärdats av andra medlemsstater. Inriktningen bör vara att alla nya typer av ursprungsgarantier ska kunna överföras till andra EU-medlemsstater redan från början. Därför bör samarbete sökas med AIB, ERGaR respektive CertifHY¹³ i ett tidigt skede. Här finns alltså samordningsvinster med att använda erfarenheterna från ursprungsgarantier för el.

2.8. Bestämmelserna om giltighetstid i artikel 19.3

Direktivet säger att ”Vid tillämpning av punkt 1 ska ursprungsgarantier gälla i tolv månader från produktionen av den relevanta energienheten. Medlemsstaterna ska säkerställa att alla ursprungsgarantier som inte har annullerats upphör att gälla senast 18 månader efter produktionen av energienheten.” Frågan har diskuterats på CA-RES¹⁴, men utan att man kommit fram till något annat än att det råder oklarhet om hur en ursprungsgaranti egentligen kan användas under månad 13–18. Begreppen ”validity” kontra ”expiry” används i diskussionen i andra medlemsstater men saknar motsvarighet i den svenska översättningen (istället används konsekvent verbet ”gälla”).

Den lösning som innebär minst förändring och minst utrymme för missförstånd är enligt Energimyndighetens bedömning att fortsätta tillämpa 12-månadersregeln. Den innebär att ursprungsgarantier föråldras, det vill säga upphör att gälla, 12 månader efter produktionsperiodens slut. Det bör rymmas inom skrivningen i direktivet, i och med att medlemsstaterna ska säkerställa ” att

¹³ CertifHy är ett projekt som syftar till att i framtiden kunna överföra ursprungsgarantier för vätgas.

¹⁴ Concerted Action on the Renewable Energy Sources Directive

alla ursprungsgarantier som inte har annullerats upphör att gälla *senast* [vår kursivering] 18 månader efter produktionen av energienheten”.

2.9. Ursprungsgarantier för icke-förnybar energi

För elproduktion kan man idag få ursprungsgarantier för alla kraftslag, även icke förnybara. Även om nästan ingen produktion av fossil gas sker i Sverige, och produktionen av värme med fossila bränslen är förhållandevis låg, finns egentligen ingen anledning att utesluta de fossila energikällorna. Skillnaden i kostnad och arbetsinsats för att ta med alla energikällor jämfört med bara förnybara kan antas vara låg, på gränsen till försumbar.

2.10. Personal och resurser

Den utökade administrationen förväntas ta åtminstone 3–4 nya tjänster i anspråk. Utöver det kommer nya IT-system att krävas för ansökan och utfärdandet av ursprungsgarantier för gas. Arbetet med förstudien, implementering av ursprungsgarantier för gas samt IT-system väntas ställa ytterligare krav på och behov av tid, resurser och kompetens från både sakverksamhet och stödverksamhet på Energimyndigheten. Detta beräknas kräva åtminstone två till tre heltidstjänster under en tvåårsperiod, förstudien inräknad. Utvecklingen kan ske i etapper.

För genomförandet krävs informationsinsatser redan under utformningsarbetet och dessutom förankring med såväl branschaktörer som berörda myndigheter.

Kontoföringen av ursprungsgarantier för el är idag avgiftsfinansierad. En gemensam kontoföring av olika ursprungsgarantier som dels betingar olika ekonomiskt värde, dels omfattar väldigt skilda aktörskollektiv kräver en utredning om avsikten är att fortsätta med en avgiftsfinansiering.

3. Inrättande av en nationell databas

3.1. Uppdraget från regeringen

Uppdraget är att utreda om Sverige ska inrätta en nationell databas som är kopplad till den unionsdatabas för att spåra flytande och gasformiga drivmedel som avses i artikel 28.2 och om det finns samordningsvinster med nuvarande system för utfärdande av ursprungsgarantier och hantering av hållbarhetskriterier vid inrättandet av en sådan databas.

3.2. Bakgrund

Enligt Europaparlamentets och rådets direktivet 2018/2001 artikel 28.2 ska Kommissionen säkerställa att en unionsdatabas inrättas som gör det möjligt att spåra flytande och gasformiga drivmedel. Syftet med Kommissionens databas är att säkerställa transparens och spårbarhet av förnybara bränslen. För att minska risken för att det görs mer än ett anspråk på enskilda leveranser i unionen ska medlemsstaterna och kommissionen stärka samarbetet mellan nationella system samt mellan nationella system och frivilliga system och kontrollanter. Medlemsstaterna ska kräva att de berörda ekonomiska aktörerna för in uppgifter i unionsdatabasen om de transaktioner som gjorts och om hållbarhetsegenskaperna hos dessa drivmedel, inklusive deras växthusgasutsläpp under hela livscykeln, från produktionsplatsen till den drivmedelsleverantör som släpper ut drivmedlet på marknaden. En medlemsstat får fortsätta använda eller upprätta nationella databaser som är kopplade till unionsdatabasen i syfte att säkerställa att de uppgifter som förs in omedelbart överförs mellan databaserna och harmonisera dataflödena.

3.3. Befintlig datahantering

Data samlas in vid den årliga rapporteringen av hållbara mängder. De drivmedelsleverantörer som är rapporteringsskyldiga enligt Drivmedelslagen (2011:319), lagen (2010:598) om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen (hållbarhetslagen) och/eller lagen (2017:1201) om reduktion av växthusgasutsläpp genom inblandning av biodrivmedel i bensin och dieselbränslen (reduktionspliktslagen) lämnar varje år in en rapport i excellformat med uppgifter om ingående mängder drivmedel, fossila komponenter¹⁵, biokomponenter och ursprung för råvarorna. Utöver drivmedelsleverantörer så rapporterar även vissa användare av biodrivmedel och flytande biobränslen uppgifter om hållbarhetsegenskaper i enlighet med hållbarhetslagen. Rapporten skickas in via Energimyndighetens e-tjänst Mina Sidor. Därefter granskas rapporten av en handläggare och efter eventuell komplettering så importerar rapporten till det gemensamma Exceldokumentet.

¹⁵ Gäller enbart de som är rapporteringsskyldiga enligt drivmedelslagen och reduktionspliktslagen.

All hanteringen av rapporter och överföring av data till det gemensamma Exceldokumentet sker manuellt av en handläggare.

Rapporten som leverantörerna ska fylla i och skicka in innehåller ett antal fält som ska fyllas i, dessa är i sin tur kopplade till en mängd olika formler. Kunskapen om rapportens uppbyggnad och dess funktion är i dag starkt personberoende där enbart ett fåtal handläggare har kunskap om denna.

När alla rapporter är importerade till det gemensamma exceldokumentet så tvättas data manuellt av en handläggare för att hitta felaktiga eller motsägande uppgifter och för att rätta och uppdatera dessa. Ett moment som är tidskrävande då det gemensamma exceldokumentet innehåller över 60 000 rader. Då det gemensamma exceldokumentet är väldigt omfattande påverkar det också prestandan och det tar ofta lång tid att öppna dokumentet från första början.

Den data som samlas in används främst för att kontrollera att de som är rapporteringsskyldiga uppfyller sin plikt och minskar växthusgasutsläppen. Därefter används den för olika statistikändamål, så som underlag till Eurostat och rapporteringar till EU-kommissionen. Data används därutöver till Energimyndighetens drivmedelsrapport¹⁶ som publiceras varje år och som underlag för tillsyn.

Unionsdatabasen

Unionsdatabasen ska enligt det omarbetade direktivet hantera information om transaktioner av drivmedel som gjorts och om hållbarhetsegenskaperna hos dessa drivmedel. Databasen ska säkerställa transparens och spårbarhet av förnybara bränslen. Databasen bör även bidra till att hantera frågor och redovisning av förnybar energi som rör främjande av produktion och användning av biometan, inmatning av biometan i ett naturgasnät och gränsöverskridande handel med biometan. Kommissionen har inte presenterat någon tidplan för arbetet med unionsdatabasen ännu.

3.4. Berörda aktörer

Drivmedelsleverantörerna

Drivmedelsleverantörer är rapporteringsskyldiga enligt drivmedelslagen, om de är skattskyldiga för drivmedlet. För rapporteringsåret 2018 var det 59 stycken drivmedelsleverantörer som rapporterade, varav 58 stycken även rapporterade enligt hållbarhetslagen. Av dessa 58 leverantörer rapporterade 34 stycken flytande biodrivmedel och 24 stycken gasformiga drivmedel.

¹⁶ ER 2019:14

Drivmedelsleverantörerna ska föra in den information som krävs för att kontrollera att de uppnår minimiandelen förnybar energi om minst 14 procent inom transportsektorn och den minimiandel avseende bidraget från avancerade biodrivmedel och biogas producerade från råvaror enligt del A bilaga IX till år 2030. De uppgifter som leverantören skickar in ska omfattas av ett av Kommissionen godkänt frivilligt nationellt eller internationellt system som säkerställer att hållbarhetskriterierna är uppfyllda. De svenska drivmedelsleverantörerna behöver därmed ett hållbarhetsbesked beslutat av Energimyndigheten.

Energimyndigheten

Energimyndigheten är tillsynsmyndighet enligt hållbarhetslagen, drivmedelslagen och reduktionspliktslagen. Enheten för utsläppshandel och drivmedel är ansvarig för hanteringen av den årliga rapporteringen av hållbara bränslen och drivmedel. Enheten består av 10 handläggare varav 6 arbetar specifikt med rapporteringen.

Medlemsstaterna ska enligt direktivet ha tillgång till unionsdatabasen. Det är dock oklart på vilket sätt och i vilken omfattning medlemsstaterna kommer att ha tillgång till databasen, det är därmed oklart på vilket sätt denna tillgång kommer att kunna nyttjas. Medlemsstaterna förväntas vidta åtgärder för att säkerställa att leverantörerna för in korrekta uppgifter i den relevanta databasen. Detta innebär att Energimyndigheten kommer behöva säkerställa att rätt uppgifter lämnas in och vi kan anta att vi även förväntas säkerställa att detta sker inom en viss tidsperiod.

Andra aktörer

Det är för närvarande okänt om andra aktörer än de som är direkt utpekade i direktivet, dvs. drivmedelsleverantörer och medlemsstater kommer att ha tillgång till unionsdatabasen. Det finns dock exempel på nationella databaser i andra medlemsstater som accepterar och/eller kräver att ytterligare aktörer inkluderas i databasen för en fullständig spårbarhet av hållbarhetsegenskaperna.

3.5. Vad ska rapporteras

Till Kommissionen

Uppgifter om transaktioner av flytande och gasformiga biodrivmedel samt hållbarhetsegenskaper inklusive växthusgasutsläpp för dessa drivmedel under hela livscykeln från produktionsplatsen till den drivmedelsleverantör som släpper ut drivmedlet på marknaden ska rapporteras till unionsdatabasen. Leverantörerna ska föra in information kopplad till den slutliga energianvändningen inom transportsektorn och vilka avancerade biodrivmedel och biogas som producerats från bränsleråvaror förtecknade i del A bilaga IX.

Det är ännu inte definierat i detalj vilka specifika uppgifter rörande drivmedel, hållbarhet och transaktioner som ska rapporteras in till Kommissionen.

Till Energimyndigheten

Idag rapporterar drivmedelsleverantörerna levererade mängder drivmedel, ingående mängder fossila komponenter och biokomponenter, samt uppgifter om ursprung för råvarorna i enlighet med drivmedelslagen, hållbarhetslagen och reduktionspliktslagen.

I detalj så inhämtas följande uppgifter rörande hållbara mängder av leverantörerna enligt föreskrifterna för hållbarhetskriterier¹⁷.

- Bränslekategori
- Användningsområde
- Hållbar mängd
- Effektivt värmevärde
- Råvara
- Ursprungsland
- Vilken råvarugrupp råvaran tillhör enligt klassificeringen i bilaga 8
- Om råvaran finns med i förteckningen i bilaga 9, del A eller B.
- Om råvaran utgörs av restprodukt eller avfall
- Cellulosainnehåll
- Utsläpp av växthusgaser
- Metod för bestämmande av utsläppsminskningen
- Typ av produktionskedja som använts vid bestämmandet av utsläppsminskningen
- Tillgodosäkranden som har åberopats i växthusgasberäkningen
- Om bränslet är certifierat enligt ett frivilligt nationellt eller internationellt system godkänt av kommissionen

¹⁷ STEMFS 2017:4

Enligt föreskriften om rapportering och beräkning enligt drivmedelslagen¹⁸ och föreskriften för reduktionsplikt¹⁹ rapporteras även följande uppgifter.

- Typ av drivmedel
- Mängd (drivmedel)
- Effektivt värmevärde (drivmedel)
- Fossila komponenter i drivmedlet
- Vilken typ av drivmedel komponenten ingår i
- Mängd (komponent)
- Effektivt värmevärde (komponent)
- Typ av fossil komponent indelat efter råvarukälla och process enligt bilaga 1
- Handelsnamn i de fall leverantören importerat råolja och handelsnamnet är känt för leverantören
- Ursprungsland i de fall leverantören importerat råolja och handelsnamnet inte angivits
- Inköpsland i de fall leverantören köpt in redan raffinerad produkt.

För de aktörer som omfattas av reduktionsplikten ska följande uppgifter anges.

- Reduktionspliktigt drivmedel
- Vilket reduktionspliktigt drivmedel fossil komponent ingår i
- Växthusgasutsläpp enligt bilaga 1
- Energiinnehåll enligt bilaga 1
- Vilket reduktionspliktigt drivmedel biodrivmedlet ingår i
- Metod för bestämmande av energiinnehåll om det krävs enligt 10 § andra stycket
- Om biodrivmedlet omfattas av hållbarhetsbesked enligt lagen (2010:598) om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen

Till Kommissionen och Energimyndigheten

Om vi utgår ifrån vad vi vet om unionsdatabasen så kan vi anta att de uppgifter som idag rapporteras till Energimyndigheten rörande hållbara mängder biogas och flytande biodrivmedel även ska rapporteras till Kommissionens unionsdatabas. Det kan dock tillkomma fler uppgifter beroende på hur unionsdatabasen krävstalls.

¹⁸ STEMFS 2017:3

¹⁹ STEMFS 2018:2

3.6. Behovsanalys

Synpunkter från aktörerna

Energimyndigheten kontaktade branschorganisationerna för gas- och biodrivmedelsleverantörerna, Energigas Sverige och Svenska Petroleum och Biodrivmedels Institutet för ett möte om uppdraget. Branschorganisationerna uppmanades bjuda in berörda aktörer (branschmedlemmar) till mötet. I ett kortare första samtal med branschorganisationerna för gas- och biodrivmedelsleverantörerna och ett fåtal drivmedelsleverantörer av biogas och biodrivmedel så är inställningen till en nationell databas positiv. Gemensamma önskemål tar främst sikte på att en nationell databas ska förenkla och helst minska administrationen för drivmedelsleverantörerna. Gasbranschen understryker att unionsdatabasen är efterfrågad och att det finns flera fördelar med en sådan, bland annat för att skapa rättvisa villkor för svenska företag i EU. De uttrycker också ett önskemål om möjligheten att samordna hanteringen av ursprungsgarantier och hållbarhetsegenskaperna. Ett förslag är att ursprungsgarantin också bär vissa hållbarhetsdata som kan användas av antingen den rapporteringsskyldige eller av slutanvändaren i olika syften. De hade även en önskan om en ingång (gränssnitt) till sammankopplade eller gemensamma databaser/system för att underlätta och minska antalet kontaktytor för leverantörerna.

Ytterligare frågor från branschen utöver rena tolkningsfrågor och frågor om utformningen av unionsdatabasen och krav som denna medför berörde bland annat Biojetutredningen²⁰ och hanteringen av en eventuellt kommande kvotplikt för flygbränsle, användning av företagets befintliga affärssystem och egna datainsamling och hur nationell lagstiftning (definitionen av restprodukter²¹) hanteras i förhållande till unionsdatabasen. Dessa frågor kan inte besvaras i dagsläget men sparas till ett framtida arbete.

Synpunkter från tidigare intervjuer rörande rapporteringen

Under 2018 och 2019 har handläggare ifrån enheten för utsläppshandel och drivmedel deltagit i ett myndighetsövergripande verksamhetsutvecklingsarbete med fokus på processer som rör myndighetsutövning och tillsyn. I arbetet har handläggare från enheten specifikt arbetat med att kartlägga rapporteringsprocessen i detalj. I samband med verksamhetsutvecklingsarbetet har ett 15-tal intervjuer skett med olika aktörer som rapporterat enligt drivmedelslagen och hållbarhetslagen. Intervjuerna handlade om hur de upplever att göra rapporteringen och vad de önskade skulle förändras och förbättras i rapporteringsprocessen. Resultatet från intervjuerna visade att flera av aktörerna

²⁰ SOU 2019:11

²¹ Förordning (2011:1088) om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen (hållbarhetsförordningen)

som enbart rapporterar hållbara bränslen uttryckt att rapporteringsmallen är svår att förstå. En önskan om en enklare och mer transparent rapporteringsprocess med ett användarvänligt gränssnitt uttrycktes av dessa aktörer, medan de aktörer, främst drivmedelsleverantörer, som rapporterar väldigt mycket data gärna använder excelformat även i fortsättningen då de ofta hanterar sin data i excel i det egna affärssystemet.

3.7. Vad kan en nationell databas bidra med?

Minskad administration

Energimyndigheten bedömer att den administrativa bördan för drivmedelsleverantörerna förväntas minska vid inrättandet av en nationell databas. Majoriteten av de drivmedelsleverantörer som årligen rapporterar hållbarhetsuppgifter till Energimyndigheten rapporterar även enligt drivmedelslagen och reduktionspliktslagen. Oavsett om rapporteringen till unionsdatabasen sker löpande under året eller en gång om året skulle en nationell databas möjliggöra att denna data sparas för användning i den årliga nationella rapporteringen. Detta skulle medföra att drivmedelsleverantörerna enbart behöver föra in och koppla den data som återstår, dvs. fossila drivmedel och komponenter i databasen. Vi bedömer också att Energimyndighetens administration vid hanteringen av rapporteringen och tvätt av data skulle minska kraftigt vid införandet av en databas då flera steg som idag hanteras manuellt av en eller flera handläggare skulle kunna ske automatiskt. En automatisering skulle möjligen också minska risken för fel orsakade av den mänskliga faktorn.

Nationella anpassningar

En nationell databas möjliggör också för nationella anpassningar. Om Energimyndigheten har en egen databas så ligger ägandeskapet av denna samt data hos myndigheten vilket innebär att vi kan modifiera och vidareutveckla databasen i högre utsträckning samt förenkla processen med att förädla insamlade data baserat på verksamhetens behov. Det är högst osäkert om denna möjlighet till anpassning kommer att finnas inom unionsdatabasen.

Kvalitetssäkring av data

Majoriteten av den data som inhämtas idag används för myndighetsutövning och tillsyn samt statistikändamål. En databas bedöms möjliggöra en effektivare inhämtning av data och stärka kvalitén vid inhämtande av data i form av relevans, noggrannhet, tillgänglighet m.m. men också underlätta granskningen av data och stärka kvalitetskontrollen och spårbarheten vid den fortsatta hanteringen av data som sker i senare led.

Användarvänlighet

En nationell databas möjliggör för en anpassning av gränssnittet baserat på användaren och dess behov vid rapporteringen både för de externa aktörerna men även internt för Energimyndighetens handläggare.

3.8. Krav vid inrättande av en databas

Om en nationell databas ska implementeras så kommer Energimyndigheten behöva genomföra en förstudie för att i detalj undersöka vad en nationell databas ska omfatta, vilka krav som ställs av bland annat Kommissionen och vilka förutsättningar som finns för databasens utformning för att ta fram ett förslag till en databasstruktur. Därefter skulle ett arbete med ett framtagande och implementering av en databas påbörjas.

3.9. Personal och resurser

Arbetet med en förstudie, framtagande och implementering av en databas väntas ställa ytterligare krav på och behov av tid, resurser och kompetens från både sakverksamhet och stödverksamheter på myndigheten.

3.10. Samordningsvinster

Samordningsvinster hållbarhetskriterier

Databasen har en tydlig koppling till hållbarhetskriterierna då drivmedelsleverantörerna ska registrera hållbarhetsegenskaperna som följer drivmedlet. Här finns en möjlighet att löpande samla in data ifrån drivmedelsleverantörerna, naturligtvis beroende av hur Kommissionens kommande krav på rapportering kommer se ut, som sedan skulle kunna sammanställas och användas vid den årliga rapporteringen. Det finns därmed en möjlighet att minska mängden uppgifter som aktören behöver rapportera och därmed minska den administrativa bördan vid rapporteringstillfället.

En nationell databas skulle också hantera den befintliga årsrapporteringen av hållbarhetsegenskaper som rapporteras av ca 130 stycken leverantörer och användare. Eventuell rapportering som följer av utvidgningen av hållbarhetskriterier för biomassabränslen skulle även kunna hanteras av samma databas. Om även de som hanterar fasta och gasformiga bränslen (ej transport) ska rapportera in hållbarhetsdata så kan vi uppskatta att ytterligare 70-80 företag ska lämna uppgifter till Energimyndigheten.

Samordningsvinster ursprungsgarantier

En nationell databas skulle kunna samordnas med systemet för ursprungsgarantier. Samordningsvinsterna kan dock antas vara begränsad mellan en databas som hanterar systemet för hållbarhetskriterier och systemet för ursprungsgarantier då det finns ytterst få eller inga kontaktpunkter mellan de två

systemen idag. I hur stor utsträckning samordning kan ske behöver vidare utredas men vi kan anta att en nationell databas eller systemet för ursprungsgarantier skulle kunna hämta in uppgifter ifrån den rapporteringsskyldige eller anläggningsägaren för att sedan kommunicera informationen mellan respektive databas/system och på så sätt minska aktörens kontakt med Energimyndighetens verksamheter och IT-stöd. Exempelvis så skulle information om ett godkänt hållbarhetsbesked och/eller eventuella hållbarhetsegenskaper som inhämtats till en viss tidpunkt kunna fästas på ursprungsgarantin.

Samordningsvinster med andra områden

Idag samordnas tre årliga rapporteringar, det avser rapporteringarna enligt drivmedelslagen, hållbarhetslagen och reduktionsplikten. Denna rapportering skulle fortsatt kunna samordnas och hanteras i en nationell databas. Även den kommande rapporteringen som följer av kravet på att redovisa miljöinformation skulle hanteras i en nationell databas.

Det är möjligt att ytterligare samordning av tillkommande eller befintliga rapporteringar/inhämtande av data i närliggande verksamhetsområden med fokus på bränslen skulle kunna hanteras inom en nationell databas.

3.11. Förändring av regelverk

De regelverk som skulle påverkas direkt vid inrättandet av unionsdatabasen och/eller en eventuell nationell databas är lagen (2010:598) om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen, förordningen (2011:1088) om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen samt Energimyndighetens föreskrifter om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen STEMFS 2017:4.

Även anknytande regelverk så som lagen (2017:1201) om reduktion av växthusgasutsläpp genom inblandning av biodrivmedel i bensin och dieselbränslen och Drivmedelslagen (2011:319) skulle beröras vid införandet av en nationell databas.

3.12. Energimyndighetens bedömning

Det finns två huvudalternativ som Sverige kan välja mellan:

- Inrätta en nationell databas kopplad till unionsdatabasen. Drivmedelsleverantörerna rapporterar uppgifter i den nationella databasen som förmedlar information vidare till Unionsdatabasen.
- Ej inrätta en nationell databas. Drivmedelsleverantörerna rapporterar in uppgifter till Energimyndigheten och till unionsdatabasen separat.

Energimyndigheten bedömer att Sverige bör inrätta en nationell databas som är sammankopplad till den unionsdatabas som Kommissionen kommer att utveckla. Den nationella databasen bör samordnas med det nuvarande systemet för hållbarhetskriterier. Energimyndigheten bedömer att en förstudie först behövs för att avgöra om och i vilken omfattning en nationell databas kan kopplas till systemet med ursprungsgarantier.

Oavsett om Energimyndigheten bygger en nationell databas eller ej så är det viktigt att Sverige deltar i arbetet med framtagandet av en unionsdatabas. Kommissionen har informellt uttryckt att medlemsstaterna kommer att bjudas in att delta i det förberedande arbetet och senare även testa databasen under utvecklingsfasen.

4. Administrativa förfaranden, regler och normer enligt artikel 15

4.1. Uppdraget från regeringen

Uppdraget är att utreda om det behövs åtgärder för att genomföra artikel 15 i direktivet om administrativa förfaranden, regler och normer. Energimyndigheten ska samarbeta med Boverket i de delar som berör Boverkets verksamhet.

4.2. Ändringar i direktivet och bedömningar

Energimyndigheten har jämfört skrivningarna i det omarbetade förnybartdirektivet (RED II) med det tidigare förnybartdirektivet (RED I). Nedan presenteras artikel 15 med förändringar markerade med kursiv text. Ord som har tagits bort i det omarbetade direktivet har markerats som genomstruken text.

Artikel 15

Administrativa förfaranden, regler och normer

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att de nationella regler för godkännande, certifiering och licensiering som gäller för anläggningar med tillhörande nät för överföring och distribution, som producerar el, värme eller kyla från förnybara energikällor, för processen att omvandla biomassa till biodrivmedel, *flytande biobränslen, biomassabränslen* eller andra energiprodukter, och för *förnybara flytande och gasformiga drivmedel av icke-biologiskt ursprung* är proportionella och nödvändiga *och bidrar till tillämpningen av principen om energieffektivitet först.*

Medlemsstaterna ska särskilt vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att

- a) administrativa förfaranden förenklas så långt det är möjligt och genomförs på lämplig administrativ nivå *och att förutsebara tidsramar fastställs för de förfaranden som avses i första stycket,*
- b) reglerna för godkännande, certifiering och licensiering är objektiva, transparenta och proportionella, inte diskriminerar mellan sökandena och är utformade så att de tar fullständig hänsyn till särdragen hos olika teknikslag för energi från förnybara energikällor,
- c) de administrativa kostnader som ska betalas av konsumenterna, planerare, arkitekter, byggare, montörer av utrustning och system samt leverantörer är transparenta och kopplade till faktiska kostnader, och

- d) förenklade och mindre arbetskrävande godkännandeförfaranden, inklusive ett förfarande med enkel anmälan ~~om detta är tillåtet fastställs för mindre projekt och decentraliserade enheter, och för produktion och lagring av energi från förnybara energikällor, när så är lämpligt~~

2. Medlemsstaterna ska exakt definiera tekniska specifikationer som ska uppfyllas av utrustning och system för energi från förnybara energikällor för att de ska omfattas av stödsystemen. Om det finns europeiska standarder på området, till exempel miljömärkning, energimärkning och andra tekniska referenssystem fastställda av europeiska standardiseringsorgan, ska de tekniska specifikationerna utformas enligt de standarderna. De tekniska specifikationerna ska inte föreskriva var utrustningen och systemen ska certifieras och ska ~~bör~~ inte utgöra ett hinder för den inre marknadens funktion.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa ~~rekommendera~~ att deras behöriga myndigheter på nationell, regional och lokal nivå **tar med bestämmelser för integrering och utbyggnad av förnybar energi, även för egenanvändning av förnybar energi och gemenskaper för förnybar energi och användningen av ooundviklig spillvärme och spillkyla vid planering, inklusive tidiga stadier av fysisk planering**, utformning, byggande och renovering av stadsinfrastruktur, industri-, affärs- eller bostadsområden och energiinfrastruktur, inklusive nät för el, fjärrvärme och fjärrkyla, naturgas och alternativa bränslen. Medlemsstaterna ska särskilt uppmantra lokala och regionala administrativa organ att vid planeringen av stadsinfrastruktur, när så är lämpligt, ta med värme och kyla från förnybara energikällor och *samråda med nätoperatörer för att återspegla den inverkan som program för energieffektivitet och efterfrågeflexibilitet liksom särskilda bestämmelser för egenanvändning av förnybar energi och gemenskaper för förnybar energi har på operatörernas planer för infrastrukturutveckling.*

4. Medlemsstaterna ska införa lämpliga åtgärder i sina byggregler och byggnormer för att öka andelen energi från alla typer av förnybara energikällor i byggsektorn.

Vid fastställandet av sådana åtgärder eller i sina stödsystem får medlemsstaterna, i tillämpliga fall, beakta nationella åtgärder till förmån för avsevärt ökad egenanvändning av förnybar energi, för lokal energilagring och för energieffektivitet, till förmån för kraftvärme samt till förmån för passiva byggnader eller byggnader med lågt eller inget behov av energitillförsel.

I sina byggregler och byggnormer eller på andra sätt som har motsvarande verkan ska medlemsstaterna, ~~där så är lämpligt~~, kräva att miniminivåer av energi från förnybara energikällor används i nya byggnader och i befintliga byggnader som genomgår betydande renoveringar *i den utsträckning detta är tekniskt, funktionellt och ekonomiskt genomförbart, och återspeglar resultaten av den kostnadsoptimeringsberäkning som utförts i enlighet med artikel 5.2 i direktiv 2010/31/EU och i den mån detta inte inverkar negativt på inomhusluftens kvalitet*. Medlemsstaterna ska tillåta att dessa miniminivåer uppnås, bland annat genom effektiv fjärrvärme och fjärrkyla som produceras med hjälp av en avsevärd andel förnybara energikällor *och spillvärme och spillkyla*.

Kraven i det första stycket ska gälla väpnade styrkor endast i den utsträckning som tillämpningen av dem inte strider mot karaktären av och huvudsyftet med de väpnade styrkornas verksamhet, och med undantag för materiel som används endast för militära ändamål.

5. Medlemsstaterna ska säkerställa att nya offentliga byggnader, och befintliga sådana som genomgår betydande renoveringar, på nationell, regional och lokal nivå uppfyller en exemplarisk roll när det gäller detta direktiv från och med den 1 januari 2012. Medlemsstaterna får tillåta att denna skyldighet uppfylls bland annat genom efterlevnad av bestämmelserna för nära-nollenergibyggnader enligt kraven i direktiv 2010/31/EU eller genom att föreskriva att tak på offentliga eller blandade privata-offentliga byggnader används av tredje part för anläggningar som producerar energi från förnybara energikällor.

6. Medlemsstaterna ska i sina byggregler och byggnormer främja användningen av värme- och kylsystem som drivs med energi från förnybara energikällor och system som ger betydande sänkningar av energianvändningen. Därför ska medlemsstaterna använda energi- eller miljömärkning eller andra lämpliga certifikat eller standarder som tagits fram på nationell nivå eller på unionsnivå, där sådana finns, och säkerställa att lämplig information och rådgivning ges om förnybara, mycket energieffektiva alternativ *såväl som om tillgängliga finansieringsinstrument och stimulansåtgärder vid systembyte, för att främja ett ökat utbyte av gamla värmesystem och ökad omställning till lösningar som baseras på förnybar energi och är förenliga med direktiv 2010/31/EU*.

7. Medlemsstaterna ska göra en bedömning av sin potential vad gäller energi från förnybara energikällor och användningen av spillvärme och spillkyla inom värme- och kylsektorn. Bedömningen ska, i lämpliga fall, *inbegripa en rumslig analys av områden som är lämpliga för utbyggnad*

med låg ekologisk risk och av potentialen för småskaliga hushållsprojekt och ingå i den andra övergripande bedömning som krävs i artikel 14.1 i direktiv 2012/27/EU för första gången senast den 31 december 2020 och påföljande uppdateringar av den övergripande bedömningen.

8. Medlemsstaterna ska bedöma de rättsliga och administrativa hindren för långfristiga avtal om köp av förnybar el och ska undanröja oberättigade hinder för, och främja en mer utbredd användning av, sådana avtal. Medlemsstaterna ska säkerställa att dessa avtal inte är föremål för oproportionella eller diskriminerande förfaranden eller avgifter.

Medlemsstaterna ska beskriva åtgärder och styrmedel för att underlätta en mer utbredd användning av avtal om köp av förnybar el i sina integrerade nationella energi- och klimatplaner och lägesrapporter enligt förordning (EU) 2018/1999.

Energimyndigheten har bett Boverket om att bistå Energimyndigheten i bedömningen av om och i sådana fall vilka åtgärder som behöver vidtas och vilka konsekvenser det skulle medföra, givet de ändringar som skett.

Boverkets har gjort följande övergripande bedömning av artikel 15 och kopplingen till Boverkets verksamhet:

- Artikel 15.1 – 15.2 samt 15.7 – 15.8 bedöms primärt inte beröra Boverkets verksamhet.
- Artikel 15.5 berör Boverkets verksamhet, men har inte ändrats.
- Artikel 15.6 berör Boverkets verksamhet, och har ändrats, men ändringen bedöms inte beröra Boverkets verksamhet.
- Artikel 15.3 – 15.4 innehåller ändrade delar som berör Boverkets verksamhet, och dessa delar har därför analyserats av Boverket.

Nedan presenteras varje del av artikel 15.1–15.8 var för sig med en sammanfattning av ändringar i direktivet samt Energimyndigheten, alternativt Boverkets, bedömning av om ändringarna i direktivets text innebär att Sverige behöver genomföra några åtgärder för att uppfylla direktivet.

Förkortningar som används nedan.

MB – Miljöbalken (1998:808)

PBL – plan- och bygglagen (2010:900)

PBF – plan- och byggförordningen (2011:338)

Artikel 15:1 om regler för godkännande, certifiering och licensiering

Ändring i direktivet

I 15.1 i det omarbetade direktivet har man utökat att de nationella regler för godkännande, certifiering och licensiering som gäller godkännande, certifiering och licensiering som gäller för anläggningar med tillhörande nät för överföring och distribution, som producerar el, värme eller kyla från förnybara energikällor, för processen att omvandla biomassa till biodrivmedel, eller andra energiprodukter även ska gälla för processen att omvandla biomassa till *flytande biobränslen* och *biomassabränslen* och för *förnybara flytande och gasformiga drivmedel av icke-biologiskt ursprung*. Reglerna ska förutom att vara proportionella och nödvändiga även *bidra till tillämpningen av principen om energieffektivitet först*.

Medlemsstaterna ska särskilt vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att

- a) administrativa förfaranden förenklas så långt det är möjligt och genomförs på lämplig administrativ nivå *och att förutsebara tidsramar fastställs för de förfaranden som avses i första stycket,*
- d.) förenklade och mindre arbetskrävande godkännandeförfaranden, inklusive ett förfarande med enkel anmälan ~~om detta är tillåtet fastställs för mindre projekt och decentraliserade enheter, och för produktion och lagring av energi från förnybara energikällor, när så är lämpligt~~

Nuläge

I Sveriges Nationella Handlingsplan för främjande av förnybar energi enligt Direktiv 2009/28/EG och Kommissionens beslut av den 30.6.2009 konstateras att på den regionala nivå finns länsstyrelser som arbetar med tillsyn och tillstånd, inom området miljöfarlig verksamhet. Länsstyrelserna har också främjandeuppgifter där de för fram statliga intressen och ger råd till regionens kommuner samt administrerar stöd bl.a. för energieffektivisering och energiomställning. På lokal nivå finns kommunerna som har tillstånds- och tillsynsuppgifter för mindre anläggningar och styr mycket av den fysiska lokaliseringen genom sitt planläggningsarbete. I handlingsplanen konstateras att det inte finns något certifierings- eller licensieringsförfarande för den här typen av anläggningar som avses i artikeln. Nedan beskrivs därför endast förfaranden för godkännanden.

Beroende på en anläggnings storlek, placering och om verksamheten kan klassas som miljöfarlig samt vissa andra aspekter så tillämpar Sverige olika förfaranden för att godkänna eller avslå ansökningar för etablering och större förändringar av anläggningar med tillhörande nät för överföring och distribution. Sverige har ett förenklat och mindre arbetskrävande godkännandeförfaranden, inklusive ett förfarande med enkel anmälan för vissa anläggningar.

I Förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd så framgår vilka verksamheter som anses vara miljöfarliga och kräver miljötillstånd för att drivas. I Miljöprövningsförordning (2013:251) finns bestämmelser om tillståndsplikt och anmälningsplikt för verksamheter och åtgärder som avses i 9 kap. miljöbalken. I praktiken innebär det att beroende på en anläggnings storlek och karaktär så räcker det med att inför uppförandet av en anläggning att a.) inte göra någonting (t.ex. för vissa solcellanläggningar), b.) anmäla till kommunen (t.ex. för mindre vindkraftverk), c.) ansöka om bygglov enligt Plan- och bygglagen (t.ex. för så kallade Gårdsverk och för vissa solcellsanläggningar) d.) ansöka om tillstånd i enlighet med miljöbalken och ovan nämnda förordningar (gäller tex. för medelstora och stora vindkraftsanläggningar och bioraffinaderier). Enligt miljöbalken kapitel 11 § 27 ska ”Den som bedriver en tillståndspliktig vattenverksamhet för produktion av vattenkraftsel ska se till att verksamheten har moderna miljövillkor. Med detta avses att tillståndets villkor eller bestämmelser till skydd för människors hälsa och miljön har bestämts enligt denna balk genom en dom eller i ett beslut som inte är äldre än fyrtio år.”

Om tillstånd krävs enligt MB så prövas det enligt kap. 3 Grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden. I § 1 går att läsa att ”Mark- och vattenområden skall användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde skall ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.” Här finns dock inget utpekad fokus på energieffektivisering. Vidare framgår det i dock miljöbalkens 6 kap. 3 § och miljöbedömningsförordningen (2017:966) 16 § att en miljökonsekvensbeskrivning ska beskriva direkta och indirekta effekter av den planerade verksamheten, bland annat hushållning med råvaror och energi. I 22 kap. 1 § miljöbalken ställs också kravet att en tillståndsansökan till mark- och miljödomstolen ska bland annat innehålla uppgifter om energianvändning. Enligt 2 kap 5 § miljöbalken ska alla verksamhetsutövare hushålla med energi och i första hand använda förnybara energikällor. Verksamhetsutövaren ska därmed skaffa kunskap om energianvändningen, identifiera möjliga effektiviseringsåtgärder samt fortlöpande genomföra rimliga åtgärder.

I kommunernas översiktsplaner ska det göras strategiska bedömningar enligt 6 kap. 3§ Miljöbalken. Bland annat ska effekter på klimat och hushållning med energi bedömas, enligt 2 kap. 2§ Miljöbalken.

År 2014 trädde lagen (2014:268) om vissa kostnads-nyttoanalyser på energiområdet i kraft. Lagen syftar till att främja effektiv energiförsörjning. Lagen innehåller bestämmelser om att kostnads-nyttoanalyser ska utföras för att utreda potentialen för användning av högeffektiv kraftvärme, fjärrvärme eller fjärrkyla och spillvärme från industrin. Lagen är en del av implementeringen av

artikel 14.5 i energieffektiviseringsdirektivet (2012/27/EU) och är även sammankopplat med artikel 14.1 som handlar om potentialen för högeffektiv kraftvärme, fjärrvärme och fjärrkyla.²² En kostnadsnyttoanalys ska göras, givet att företaget befinner sig inom angivna tröskelvärden. Kostnads-nyttoanalysen prövas av Energimyndigheten. När företaget har fått en prövad kostnads-nyttoanalys ska den och resultatet av kostnads-nyttoanalysen skickas in till länsstyrelsen eller mark- och miljödomstolen i samband med miljötillståndsprövning. Utan prövad kostnads-nyttoanalys kan inte miljötillståndet godkännas. Det finns dock inget krav på att företaget ska genomföra det lönsammaste alternativet som kostnadsnyttoanalysen anger.

Utöver prövningar inför godkännanden och tillstånd har stora företag skyldighet att göra kvalitetssäkrade energikartläggningar minst vart fjärde år, enligt lag (2014:266) om energikartläggning i stora företag (EKL). Lagen syftar till att främja förbättrad energieffektivitet i stora företag och är del i att uppfylla de krav som EU:s energieffektiviseringsdirektiv, EED (Direktiv 2012/27/EU) ställer på medlemsstaterna.

Förutom ovanstående regler för godkännande har Sverige skatter som främjar en effektiv användning av energi och minskad klimatpåverkan, i form av energiskatt och koldioxidskatt.

Bedömning

Energimyndigheten har genomfört en analys av om reglerna för godkännande, certifiering och licensiering för processen att omvandla biomassa till *flytande biobränslen* och *biomassabränslen* och för *förnybara flytande och gasformiga drivmedel av icke-biologiskt ursprung* är proportionella och nödvändiga även *bidrar till tillämpningen av principen om energieffektivitet först*.

Vår bedömning är att nuvarande regler är proportionella och nödvändiga, givet att vi har ett anpassat förfarande vid godkännande av anläggningar som beror av anläggningens storlek, lokalisering och av huruvida den kan anses vara en miljöfarlig verksamhet.

Vår bedömning är även att reglerna för godkännande bidrar till *tillämpningen av principen om energieffektivitet först* enligt nedanstående resonemang.

För elproduktion från sol-, vind- och vattenkraft prövas (generellt sett) större anläggningar i enlighet med Plan och bygglagen och/eller Miljöbalken. I dessa finns generella skrivningar som uppmanar till resurseffektivitet. I kommunernas översiktsplaner ska det göras strategiska bedömningar enligt 6 kap. 3 §

²² <http://www.energimyndigheten.se/energieffektivisering/lagar-och-krav/lagen-om-vissa-kostnadsnyttoanalyser-pa-energiområdet/>

Miljöbalken och därmed ska effekter på klimat och hushållning med energi bedömas.

För att fjärrvärme- eller ett industriföretag och termiska elproduktionsanläggningar (kondenskraft) som planerar en ny anläggning eller vid uppgradering eller ombyggnation ska beviljas miljötillstånd krävs en av Energimyndigheten godkänd kostnads-nyttoanalys som analyserar möjligheten att ta in och/eller leverera spillvärme respektive lönsamheten i att driva anläggningen som ett kraftvärmeverk.

Förutom regelverken för godkännanden av anläggningar har Sverige en väl fungerande el- och energimarknad där energiskatt och koldioxidskatt främjar en effektiv användning av energi och minskade utsläpp av koldioxid. Andra system som styr mot en effektiv användning av energi är till exempel lagen om energikartläggning i stora företag och de råd och den information som ges av Energi- och klimatrådgivare till små- och medelstora företag, hushåll och organisationer.

Det kan därmed anses att Sverige redan idag säkerställer energieffektiv planering av förnybar energiproduktion genom till exempel kommunernas översiktsplaneringar och inför beviljandet av miljötillstånd. Det kan även anses att Sverige uppmanar och styr producenter att *producera* och använda energi på ett kostnadseffektivt sätt, genom rådgivning, kartläggningar, kostnadsnyttoanalyser och genom ekonomiska styrmedel såsom stöd och skatter.

Energimyndighetens bedömning är därför att inga nya åtgärder behöver vidtas för att säkerställa att regler för godkännande, certifiering och licensiering *bidrar till tillämpningen av principen om energieffektivitet först*.

I artikel 15.1 a) som kräver att *lämpliga tidsramar fastställs för uppfyllandet av artikelns första stycke* (det vill säga för godkännande, certifiering och licensiering av anläggningar för produktion och distribution) så rekommenderar Energimyndigheten att detta hanteras i samband med Naturvårdsverkets uppdrag att utreda artikel 16 om Tillståndsförfarandets varaktighet och organisation. Artikel 16 anger att "Tillståndsförfarandet ska omfatta relevanta administrativa tillstånd för uppförande, uppgradering och drift av anläggningar för produktion av energi från förnybara energikällor samt tillgångar som krävs för anslutning av dessa till elnätet. Tillståndsförfarandet ska omfatta alla förfaranden, från bekräftelsen på att ansökan har mottagits till översändande av resultatet av det förfarande som avses i punkt 2." och i punkt 2 där "ansvarig myndighet i processens slutskede fattar ett eller flera beslut". Givet att Sverige inte använder sig av ett certifierings- eller licensieringsförfarande är det Energimyndighetens bedömning att uppdragen i artikel 15.1 a och artikel 16 överlappar varandra och

därför bör utredas gemensamt. Energimyndigheten är utpekade att bistå Naturvårdsverket i deras uppdrag.

Artikel 15.1 d) Gällande att medlemsstaterna ska särskilt vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att förenklade och mindre arbetskrävande godkännandeförfaranden, inklusive ett förfarande med enkel anmälan ~~om detta är tillåtet~~ fastställs för ~~mindre projekt och~~ decentraliserade enheter, och för produktion och lagring av energi från förnybara energikällor, ~~när så är lämpligt~~ så konstaterar Energimyndigheten att det är så processen redan idag ser ut i Sverige, givet att vi har förenklade förfarande för mindre anläggningar som inte kräver bygglov eller behöver miljötillstånd.

Artikel 15:2 om tekniska specifikationer

Ändring i direktivet

I 15.2 har ordet *bör* ändrats till *ska* vad gäller att tekniska specifikationer inte ska föreskriva var utrustningen och systemen ska certifieras och de inte *ska* utgöra ett hinder för den inre marknadens funktion.

Bedömning

Proposition 2009/10:128 om *genomförande av direktiv om förnybar energi* fastslog att regeringens bedömning var att artikel 13.2 (nuvarande 15.2) inte krävde några genomförandeåtgärder.

Energimyndighetens bedömning är att ändringen från *bör* till *ska* vad gäller ”De tekniska specifikationerna ska inte föreskriva var utrustningen och systemen ska certifieras och *ska* inte utgöra ett hinder för den inre marknadens funktion” inte kräver några specifika regeländringar utan endast att tekniska specifikationer och certifieringar av utrustning ska utformas så att eventuellt stöd ges i linje med EU:s statsstödsregler, vilket redan regleras i EUF-fördraget.

Bedömningen baseras på att syftet med artikeln är att medlemsstaterna ska definiera tekniska specifikationer som ska uppfyllas av utrustning och system för energi från förnybara energikällor för att de ska omfattas av stödsystemen.

Artikel 15.3 om integrering och utbyggnad av förnybar energi vid planering, utformning, byggande och reovering

Ändring i direktivet

Lydelsen i motsvarande artikel i äldre versionen av förnybartdirektivet (artikel 13.3 i direktiv 2009/28/EG) har genomgått förhållandevis stora ändringar. Ändringarna sammanfattas nedan. De ändringar som bedöms vara av särskild vikt kursiveras.

Enligt den nya lydelsen ska medlemsstaterna *säkerställa* att behöriga myndigheter på nationell, regional och lokal nivå *tar med bestämmelser* för integrering och utbyggnad av förnybar energi vid planering, utformning, byggande och renovering. Dessa *bestämmelser* för integrering och utbyggnad av förnybar energi ska nu även innefatta *egenanvändning* av förnybar energi och *gemenskaper* för förnybar energi och användningen av *oundviklig spillvärme och spillkyla*. Avseende planering anges särskilt att bestämmelserna ska inkludera *tidiga stadier av fysisk planering*.

Det har även genomförts ändringar när de gäller inom vilka samhällsstrukturer som utbyggnad av förnybar energi ska säkerställas vid planering, utformning, byggande och renovering. Det omarbetade direktivet talar nu även om *stadsinfrastruktur, affärsområden och energiinfrastruktur*. Det sistnämnda ska inkludera nät för el, fjärrvärme och fjärrkyla, *naturgas* och *alternativa bränslen*.

Medlemsstaterna ska också särskilt uppmuntra lokala och regionala administrativa organ att vid planeringen av stadsinfrastruktur, när så är lämpligt [...] samråda med nätoperatörer för att återspegla den inverkan som program för energieffektivitet och efterfrågefleksibilitet liksom särskilda bestämmelser för egenanvändning av förnybar energi och gemenskaper för förnybar energi har på operatörernas planer för infrastrukturutveckling.

Nuläge

Nedan ges en först en beskrivning av bestämmelser som har koppling till integrering och utbyggnad av förnybar energi vid planering, och därefter för utformning, byggande och renovering.

Bestämmelser som rör planering

- Översiktsplan

Varje kommun ska enligt 3 kap. 1 § PBL ha en översiktsplan. Enligt 2 kap. 3 § PBL ska planläggning enligt lagen ske bland annat med hänsyn till miljö- och klimataspekter och främja en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror samt goda miljöförhållanden i övrigt. Enligt 3 kap. 4 § PBL ska hänsyn tas till allmänna och enskilda intressen i översiktsplanen enligt 2 kap. PBL. Kommunen ska även särskilt ange riksintressen enligt 3 och 4 kap. MB. 3 kap. 8 § MB har viss relevans här. Där behandlas bland annat riksintresset energiproduktion och energiförsörjning, dock utan hänvisning till förnybar energi eller till klimat/miljö.

- Kommunala energiplaner

Enligt lag (1977:439) om kommunal energiplanering och förordning (1977:440) om kommunal energiplanering krävs att varje kommun ska ha en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi i kommunen. Planen ska innehålla en analys av planens påverkan på miljö och hushållning med mark, vatten och andra resurser. Lagen kräver också att kommunen undersöker förutsättningar för gemensamma lösningar med till exempel processindustri och kraftföretag som har betydelse för hushållningen med energi eller för energitillförseln. Detta har koppling till direktivets lydelse om *oundviklig spillvärme och spillkyla*.

- Miljöbedömning

Både vid framtagande av översiktsplan och av kommunal energiplan ska en strategisk miljöbedömning göras enligt 6 kap. 3 § MB om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. I praktiken krävs alltid en strategisk miljöbedömning när en översiktsplan tas fram. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas (6 kap. 1 § MB). Effekter på klimat och hushållning med energi ingår bland de miljöeffekter som bedöms (2 kap. 2 § MB).

- Regionala energi- och klimatstrategier

I länsstyrelsernas regleringsbrev framgår att de ska ta fram långsiktiga regionala energi- och klimatstrategier mot bakgrund av de långsiktiga energi- och klimatpolitiska målen. Enligt 3 kap. 5 § p. 4 PBL ska strategierna fångas upp i de kommunala översiktsplanerna.

- Detaljplaner

När kommuner tar fram detaljplaner ska de stämmas av mot översiktsplanen.

Bestämmelser som rör utformning, byggande och renovering

- Energihushållningskrav

8 kap. 4 § PBL, 3 kap. 14 § PBF och avsnitt 9 BBR reglerar energihushållning i byggnader.

Svenska byggregler främjar användningen av förnybar energi dels genom att lokalt producerad förnybar energi får tillgodoräknas vid fastställande av en byggnads energiprestanda, dels genom strängare krav på hushållning av elenergi.

Främjandet av förnybar energi genom byggreglerna föreslås förstärkas ytterligare framöver genom ändringar i Plan och byggförordningen och Boverkets byggregler, som planeras träda i kraft 1 juli 2020. Förslagen är sådana att det kommer krävas en hög andel förnybart, producerad på plats eller levererad till byggnaden, för att uppfylla de föreslagna kraven.

Energihushållningsreglerna ska även tillämpas vid ändring av byggnader. Begreppet ändring av byggnader i det svenska regelsystemet innefattar renovering.

- Utredning av alternativa energiförsörjningssystem

Bestämmelser om utredning av alternativa energiförsörjningssystem finns i 23 § lagen (2006:985) om energideklarationer, 9a § förordning (2006:1592) om energideklaration för byggnader och i Boverkets föreskrifter (2013:8) om utredning om alternativa energiförsörjningssystem (ALT). En sådan utredning ska omfatta energiförsörjningssystem som får energi från förnybara energikällor, däribland decentraliserade energiförsörjningssystem, och energiförsörjningssystem som får energi från kraftvärme dvs. kombinerad värme- och elproduktion, fjärrvärme, fjärrkyla, eller värmepumpar. Byggnader vars energiförsörjningssystem helt eller till övervägande del baseras på energi från förnybara icke-fossila källor eller fjärrvärme, fjärrkyla och energi från kraftvärme eller värmepump undantas från kravet på utredning enligt Boverkets föreskrift ALT. Det är därför endast om byggherren väljer ett alternativ som inte är förnybart som kravet på utredning av alternativa system gäller. I tillämpliga fall lämnas utredningen in till kommunens byggnadsnämnd och är en förutsättning för startbesked, enligt 10 kap. 23 § p. 4 PBL.

- Solenergi

Det finns en administrativ lättnad vid installation av vissa solfångare och solceller genom ett undantag från krav på bygglov enligt 9 kap. 3 c § PBL.

Samråd med nätoperatörer

Kommunen ska i sitt arbete med att ta fram detaljplaner genomföra samråd med berörda aktörer. Möjligheten att samråda med nätoperatörer följer av 5 kap. 11 § p. 4 PBL som säger att samrådet bland annat ska omfatta ”enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget”. Ofta bjuds till exempel eloperatörer in under samrådsförfarandet.

Bedömning

Boverket bedömer att det finns bestämmelser i svenska regelverk som täcker in de områden som ändringarna i direktivet berör.

Boverket kan dock i nuläget inte med säkerhet bedöma om Sverige behöver vidta åtgärder eller inte som en följd av ändringarna. För att kunna göra den bedömningen behöver vi ytterligare underlag som tydliggör avsikten med de ändrade formuleringarna. Det finns vissa ändringar som vi bedömer vara av särskild betydelse för att kunna göra en sådan bedömning. Det gäller tolkningen av innebörden att medlemsstaterna ska *säkerställa* att behöriga myndigheter *tar med bestämmelser* för integrering och utbyggnad av förnybar energi. Av den anledningen har vi ett fördjupat resonemang kring detta nedan.

Den tidigare lydelsen av artikeln var att medlemsstater skulle *rekommendera* alla aktörer att se till att det fanns utrustning och system för förnybara energikällor. Ändringen till att medlemsstater ska *säkerställa* att myndigheter på olika nivåer ska *ta med bestämmelser* för integrering och utbyggnad av förnybar energi kan sett till ordalydelsen tolkas som en skärpning jämfört med den tidigare versionen. Samtidigt kan man jämföra med andra meningerna i artikel 15.3 som sett till ordalydelsen innebär ett mindre strikt krav med ordval som "uppmuntra" och "när så är lämpligt". Eftersom första och andra meningerna samtidigt bör tolkas som att de inkluderar samma aktörer, dvs. myndigheter, och delvis samma system för förnybar energi, så väcker det frågan om inte första meningens bestämmelser bör tolkas relativt brett och inte alltför strikt. Denna tolkning kan också jämföras med den engelska formuleringen "provisions" som inte begränsat till juridiskt bindande regler.

Boverket ser därför att det kan finnas utrymme för tolkning av dessa ändringar. Begreppet *bestämmelser* kan tolkas i strikt bemärkelse som juridiskt bindande regler. I en bredare tolkning kan *bestämmelser* avse alla typer av regleringar från lag till allmänna råd och planer. Är det tillräckligt att en medlemsstat har bestämmelser som säkerställer att förnybar energi *beaktas*, eller måste en medlemsstat ha krav som uttryckligen säger att förnybar energi ska användas? Sveriges krav på översiktsplaner är ett exempel på det förra. Kommunen *ska ta hänsyn till förnybar energi i planeringen*, men i reglerna finns inget krav på att förnybart ska användas. Översiktsplanen är heller inte bindande (3 kap. 3 § PBL). Man kan säga att vi har bestämmelser för "verktyget" för integrering och utbyggnad av förnybar energi i planeringen. Det är också värt att notera att svenska bestämmelser, framförallt på planeringssidan, inte uttryckligen använder begreppet förnybar energi. I till exempel PBL kopplat till översiktsplaner används i stället uttrycken *miljö- och klimataspekter*, m.m. Syftet med att öka andelen förnybart är att minska miljö- och klimatpåverkan. Det bör rimligtvis inte vara avgörande om det är *effekten* (miljö- och klimat) eller *medlet* (förnybar energi) som regleras.

Artikel 15.4 om förnybar energi i byggregler

Ändring i direktivet

Artikeln har ändrats i delar som rör fastställandet av miniminivåer för förnybar energi i byggregler. Tidigare lydelse om detta fanns i artikel 13.4, tredje stycket (direktiv 2009/28/EG). Motsvarande lydelse finns nu i artikel 15.4, tredje stycket. Nedan beskrivs ändringarna i kursiverad text.

Medlemsstaterna ska i sina byggregler och byggnormer eller på andra sätt som har motsvarande verkan, kräva att miniminivåer av energi från förnybara energikällor används i nya byggnader och i befintliga byggnader som genomgår betydande renoveringar.

Enligt tidigare lydelse skulle *krav på miniminivåer ställas* där så är lämpligt. Den formuleringen har strukits. Ett tillägg har gjorts som säger att medlemsstaterna *ska kräva att miniminivåer av förnybar energi används* i den utsträckning detta är tekniskt, funktionellt och ekonomiskt genomförbart, och återspeglar resultaten av den kostnadsoptimeringsberäkning som utförts i enlighet med artikel 5.2 i direktiv 2010/31/EU och i den mån detta inte inverkar negativt på inomhusluftens kvalitet.

Direktivet lyfter fram att medlemsstaterna ska tillåta att miniminivåerna uppnås, bland annat genom effektiv fjärrvärme och fjärrkyla som produceras med en avsevärd andel förnybara energikällor och spillvärme och spillkyla.

Nuläge

Sverige ställer inte krav i byggreglerna på att miniminivåer av energi från förnybara energikällor ska användas i nya byggnader och i befintliga byggnader som genomgår betydande renoveringar. Den tidigare formuleringen i direktivet gav medlemsstaterna möjlighet att antingen införa krav på miniminivåer i byggregler eller genomföra andra åtgärder som har motsvarande verkan. Sverige har valt att genomföra andra åtgärder.

Bedömning

Vår bedömning är att ändringarna enbart rör fallet när en medlemsstat väljer att införa krav på miniminivåer, och att ändringarna utgör en specifikation av vilka parametrar som en medlemsstat ska beakta när miniminivåer fastställs. Eftersom Sverige har valt att inte införa sådana krav bör heller inte ändringarna medföra något behov av åtgärder.

Med tanke på att vi, i likhet med för artikel 15.3, inte har tillgång till underlag som beskriver bakgrunden till ändringarna, bygger vår bedömning på en tolkning. Vår tolkning är att man genom ändringarna ha velat specificera

innebörden av uttrycket ”*där så är lämpligt*”. Det har följaktligen strukits och har ersatts med *i den utsträckning detta är tekniskt, funktionellt och ekonomiskt genomförbart, och återspeglar resultaten av den kostnadsoptimeringsberäkning som utförts i enlighet med artikel 5.2 i direktiv 2010/31/EU och i den mån detta inte inverkar negativt på inomhusluftens kvalitet.*

Det är även tänkbart att borttagandet av uttrycket ”*där så är lämpligt*” är ett förtydligande av att en medlemsstat antingen måste kräva miniminivåer på förnybar energi i byggregler eller genomföra åtgärder med motsvarande verkan.

Utifrån ovanstående tolkning bedömer vi att ändringarna i artikel 15.4 *inte* påverkar möjligheten, eller förändrar förutsättningarna, för en medlemsstat att välja att genomföra andra åtgärder än att införa krav på miniminivåer.

Artikel 15.5 Om renovering av byggnader

Ändring i direktivet

Inga ändringar har genomförts i 15.5 jämfört med tidigare direktiv.

Bedömning

Energimyndigheten bedömer att inga ändringar behöver genomföras då ingen förändring av ordalydelsen har skett jämfört med tidigare direktiv.

Artikel 15.6 om främjandet av användning av förnybar värme och kyla

Ändring i direktivet

15.6 handlar om att främja användningen av värme- och kylsystem som drivs med energi från förnybara energikällor och system som ger betydande sänkningar av energianvändningen i byggregler och byggnormer. Det som har ändrats är ett tillägg (i kursivt) i meningen ”Därför ska medlemsstaterna använda energi- eller miljömärkning eller andra lämpliga certifikat eller standarder som tagits fram på nationell nivå eller på unionsnivå, där sådana finns, och säkerställa att lämplig information och rådgivning ges om förnybara, mycket energieffektiva alternativ *såväl som om tillgängliga finansieringsinstrument och stimulansåtgärder vid systembyte, för att främja ett ökat utbyte av gamla värmesystem och ökad omställning till lösningar som baseras på förnybar energi och är förenliga med direktiv 2010/31/EU.*”

Bedömning

Den första delen av 15.6 berör byggregler och byggnormer men har inte ändrats. Den förändring som har skett är att det ska vara säkerställt att lämplig information och rådgivning ges om förnybara, mycket energieffektiva alternativ såväl som om tillgängliga finansieringsinstrument och stimulansåtgärder vid

systembyte, för att främja ett ökat utbyte av gamla värmesystem och ökad omställning till lösningar som baseras på förnybar energi och är förenliga med direktiv 2010/31/EU.

Energimyndighetens bedömning är att detta idag uppfylls genom Energi och klimatrådgivningen. En energi- och klimatrådgivare ska exempelvis kunna hjälpa till med vilka aktuella bidrag och stöd det finns det att söka på energiområdet liksom vilka för och nackdelar det finns med olika uppvärmningssystem etc.²³ vilket bör täcka in de nya skrivelserna i artikeln. Information ges även på exempelvis Länsstyrelsernas och Energimyndighetens webbsidor.

Artikel 15:7 om potentialbedömningar inom värme- och kylsektorn

Ändring i direktivet

Hela artikel 15.7 är ny, se kursiverad text nedan.

Medlemsstaterna ska göra en bedömning av sin potential vad gäller energi från förnybara energikällor och användningen av spillvärme och spillkyla inom värme- och kylsektorn. Bedömningen ska, i lämpliga fall, inbegripa en rumslig analys av områden som är lämpliga för utbyggnad med låg ekologisk risk och av potentialen för småskaliga hushållsprojekt och ingå i den andra övergripande bedömning som krävs i artikel 14.1 i direktiv 2012/27/EU för första gången senast den 31 december 2020 och påföljande uppdateringar av den övergripande bedömningen.

Bedömning

Den 31 december 2020 ska en ny heltäckande bedömning enligt Energieffektiviseringsdirektivet (EED) göras, därmed utökas det med att det i lämpliga fall ska göras en ”rumslig analys områden som är lämpliga för utbyggnad med låg ekologisk risk och av potentialen för småskaliga hushållsprojekt.” Energimyndighetens bedömning är därför att genom att ta hänsyn till Artikel 14-rapporteringen i Energieffektiviseringsdirektivet så uppfyller vi artikel 15.7 i Förnybartdirektivet.

²³ <http://www.energimyndigheten.se/energieffektivisering/jag-vill-energieffektivisera-hemma/hitta-din-energi--och-klimatravgivare/#sok> och ”Kommunens energi- och klimatrådgivare svarar kostnadsfritt på frågor om uppvärmning, energikostnader, energieffektivisering, transporter, klimatpåverkan, statliga bidrag på energiområdet och mycket annat”, källa: <https://www.eskilstuna.se/bygga-bo-och-miljo/energi--och-klimatravgivning.html>

Artikel 15: 8 om långfristiga avtal om köp av förnybar el**Ändring i direktivet**

Hela artikel 15.8 är ny, se kursiverad text nedan.

Medlemsstaterna ska bedöma de rättsliga och administrativa hindren för långfristiga avtal om köp av förnybar el och ska undanröja oberättigade hinder för, och främja en mer utbredd användning av, sådana avtal. Medlemsstaterna ska säkerställa att dessa avtal inte är föremål för oproportionella eller diskriminerande förfaranden eller avgifter.

Medlemsstaterna ska beskriva åtgärder och styrmedel för att underlätta en mer utbredd användning av avtal om köp av förnybar el i sina integrerade nationella energi- och klimatplaner och lägesrapporter enligt förordning (EU) 2018/1999.

Bedömning 15:8

För att genomföra 15.8 måste vidare utredning genomföras av hur Sverige dels ska bedöma de rättsliga och administrativa hindren för långfristiga avtal om köp av förnybar el och hur Sverige kan undanröja oberättigade hinder för, och främja en mer utbredd användning av, sådana avtal, och dels hur Sverige ska säkerställa att dessa avtal inte är föremål för oproportionella eller diskriminerande förfaranden eller avgifter. Det bör noteras att i den engelska versionen av direktivet används ordet "facilitate" vilken har översatts till "främja" på svenska. Det är Energimyndighetens bedömning att främja är en mer krävande formulering än "facilitate", som också skulle kunna tolkas som "underlätta", och att det är den engelska versionens innebörd av ordet som bör ha företräde i tolkningen.

Sista stycket i 15:8 hanteras genom rapportering i de integrerade nationella energi- och klimatplaner och lägesrapporter enligt förordning (EU) 2018/1999.

5. Information och utbildning enligt artikel 18

5.1. Uppdraget från regeringen

Uppdraget är att utreda om det behövs åtgärder för att genomföra artikel 18 i direktivet om information och utbildning.

5.2. Ändringar i direktivet och bedömningar

Energimyndigheten har jämfört skrivningarna i det omarbetade förnybartdirektivet (RED II) med det tidigare förnybartdirektivet (RED I).

Nedan presenteras artikel 18 med förändringar markerade med kursiv text.

Artikel 18

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att information om stödåtgärder finns tillgänglig för alla relevanta aktörer, såsom konsumenter, inklusive konsumenter *med låg inkomst, utsatta konsumenter, egenanvändare av förnybar energi, gemenskaper för förnybar energi*, byggare, installatörer, arkitekter, leverantörer av värme-, kyl- och elutrustning och -system och leverantörer av fordon som kan använda förnybar energi *och intelligenta transportsystem*.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa att information om nettofördelarna med, kostnaderna för och energieffektiviteten hos utrustning och system för användning av värme, kyla och el från förnybara energikällor görs tillgänglig av antingen leverantören av utrustningen eller systemet eller av behöriga myndigheter.
3. Medlemsstaterna ska säkerställa att certifieringssystem eller motsvarande kvalifikationssystem finns tillgängliga för installatörer av små pannor och ugnar som drivs med biomassa, solcells- och solvärmesystem, system för ytnära jordvärme samt värmepumpar. Dessa system får i förekommande fall ta hänsyn till befintliga system och strukturer och ska baseras på kriterierna i bilaga IV. Medlemsstaterna ska erkänna den certifiering som andra medlemsstater utfärdat i enlighet med dessa kriterier.
4. Medlemsstaterna ska ge allmänheten tillgång till information om certifieringssystem eller motsvarande kvalifikationssystem som avses i punkt 3. Medlemsstaterna får också ge allmänheten tillgång till förteckningen över installatörer som är kvalificerade eller certifierade i enlighet med punkt 3.
5. Medlemsstaterna ska säkerställa att alla relevanta aktörer, särskilt planerare och arkitekter, ges vägledning så att de kan överväga den optimala kombinationen av energi från förnybara energikällor, högeffektiv teknik och fjärrvärme och fjärrkyla när de planerar,

utformar, bygger och renoverar industri-, affärs- eller bostadsområden.

6. Medlemsstaterna ska, *om så är lämpligt* med deltagande av lokala och regionala myndigheter, utveckla lämpliga program för information, ökad medvetenhet, vägledning eller utbildning för att informera medborgarna om hur de kan utöva sina rättigheter som aktiva kunder och om fördelarna med att utveckla och använda energi från förnybara energikällor samt de praktiska detaljerna kring detta, *även med därtill hörande tekniska och ekonomiska aspekter, inklusive då användningen sker genom egenanvändning av förnybar energi eller inom ramen för gemenskaper för förnybar energi.*

Nedan presenteras varje vår analys av 16.1 och 16.6 med en sammanfattning av ändringar i direktivet samt Energimyndigheten bedömning av om ändringarna i direktivets text innebär att Sverige behöver genomföra några ändringar för att uppfylla direktivet. Artikel 16.2–16.7 samt innehållet i Bilaga IV är samma som i det tidigare direktivet och det har därmed antagits att de redan idag uppfylls.

Artikel 16.1 om information om stödåtgärder

Ändring i direktivet

Medlemsstaterna ska säkerställa att information om stödåtgärder finns tillgänglig för alla relevanta aktörer, såsom konsumenter, inklusive konsumenter *med låg inkomst, utsatta konsumenter, egenanvändare av förnybar energi, gemenskaper för förnybar energi*, byggare, installatörer, arkitekter, leverantörer av värme-, kyl- och elutrustning och -system och leverantörer av fordon som kan använda förnybar energi *och intelligenta transportsystem.*

Bedömning

Gällande artikel 18 Information och utbildning så bedömer Energimyndigheten inte att det bör medföra några nya, tvingande åtgärder. Tillägget att informationen ska gå ut även till utsatta och låginkomsttagare bör täckas in av möjligheten att tillgodogöra sig information på till exempel Energimyndighetens informationsplattformar för sol och vindkraft men även på andra organisationers websidor som ger stöd, såsom Naturvårdsverket, Länsstyrelser och olika kommuner.

Energi- och klimatrådgivningen är tillgängliga för de utpekade grupperna då rådgivningen är en kostnadsfri och kommersiellt oberoende tjänst som riktar sig

till hushåll, företag, bostadsrättsföreningar och organisationer. Rådgivning kan ske via telefon, e-post eller personligt besök.^{24 25}

För att öka uppfyllandegraden kan det dock vara lämpligt att tydliggöra Energi- och klimatrådgivarnas uppdrag att sprida information till de utpekade grupperna och till gemenskaper för förnybar energi.

Energimyndighetens rekommendation är att den information som ges, såväl digitalt som via Energi- och klimatrådgivare, regelbundet bör ses över och anpassas för olika typer av energianvändare, såsom egenanvändare av förnybar energi och gemenskaper för förnybar energi.

Artikel 16.6 om program för information, ökad medvetenhet, vägledning eller utbildning

Ändringar i direktivet

16.6 har dels mjukats upp genom ett tillägg om att deltagande av lokala och regionala myndigheter *om så är lämpligt* ska vara med och utveckla lämpliga program för information, ökad medvetenhet, vägledning eller utbildning. Syftet med programmen är informera medborgarna om hur de kan utöva sina rättigheter som aktiva kunder och om fördelarna med att utveckla och använda energi från förnybara energikällor samt de praktiska detaljerna kring detta, inklusive tillägget att *”även med därtill hörande tekniska och ekonomiska aspekter, inklusive då användningen sker genom egenanvändning av förnybar energi eller inom ramen för gemenskaper för förnybar energi”*.

Bedömning

Energimyndighetens bedömning är att tillägget i 16.6 om tekniska och ekonomiska aspekter samt egenanvändning av förnybar energi idag i hög grad uppfylls genom den information som ges genom Energimyndighetens informationsplattformar för solceller, vind och värmepumpar etc. Förutom digital information ges information till hushåll, företag, bostadsrättsföreningar och organisationer genom Energi- och klimatrådgivningen.

För att öka uppfyllandegraden kan det dock vara lämpligt att tydliggöra Energi- och klimatrådgivarnas uppdrag att sprida information till de utpekade grupperna. Energimyndighetens rekommendation är även att den information som ges, såväl digitalt som via Energi- och klimatrådgivare, regelbundet bör ses över och

²⁴ Se <http://www.energimyndigheten.se/energieffektivisering/program-och-uppdrag/kommunal-energi-och-klimatrådgivning/>

²⁵ Täckningen för Energi- och klimatrådgivning är i princip fullständig i Sverige, men ett fåtal kommuner har valt att inte ansöka om stödet till funktionen och därmed finns det målgrupper som inte har tillgång till en nära, lokal rådgivning. Däremot kan man via den nationella upplysningstjänsten Hallå konsument få en viss vägledning ändå.

anpassas för olika typer av energianvändare, såsom egenanvändare av förnybar energi och gemenskaper för förnybar energi.